

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Bakalářský studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

Vliv médií na chování dětí a mladistvých

Influence of Media on Children and Adolescents Behaviour

Autor: Jindřich Hoření

Podpis autora:

Veselá, Slepá 111

295 01 Mnichovo Hradiště

Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
55	1	1	0	27 (14 + 13)	1 + CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Jindřich Hoření
adresa: Veselá, ul. Slepá 111, 295 01 Mnichovo Hradiště
studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele
Název BP: **Vliv médií na chování dětí a mladistvých**
Název BP v angličtině: **Influence of Media on Children and Adolescents Behaviour**
Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): HOŘENÍ Jindřich

Datum:

12. 5. 2009

Podpis:

Název BP: VLIV MÉDIÍ NA CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLADISTVÝCH

Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Podpis:

Cíl: Zjištění vlivu médií na chování dětí a mladistvých dle věkové skupiny

Požadavky: Analýza současných prezentovaných zjištění ovlivňování chování dětí a mladistvých médií, vymezení a příprava výzkumu prováděného u dětí různých věkových skupin v lokalitě Mnichova Hradiště a to u dětí předškolního věku, mladšího školního věku a staršího školního věku přímo ve vytypovaných školských zařízeních. Zjištění schopnosti dítěte oddělit fikci od reality a vliv agresivního jednání (případně násilí) v médiích (konkrétně ve filmech nebo seriálech a v reklamě) na chování a vývoj (morální a psychický) dětí a mladistvých, v závislosti na věkové skupině. Stanovení zjištěných závěrů.

Metody: dotazování a pozorování

Literatura: SVOBODA, Adolf. O lidském mozku. 1. vydání. Praha: Volání, 2006. ISBN 80-86084-08-6
SAK, Petr. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. 1. vydání. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8
BÉREŠ, Marián. Jak manipulovat s lidmi a nenechat se sám zmanipulovat. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1840-5
MEYROWITZ, Joshua. Všude a nikde: vliv elektronických médií na sociální chování. 1. české vydání. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0905-3
RAMONET, Ignacio. Tyranie médií. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1037-6

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje zákon č. 121/2000Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc. za vedení mé bakalářské práce a praktické rady.

Rovněž bych rád poděkoval Základní škole Studentská v Mnichově Hradišti a Mateřské škole Mnichovo Hradiště - Veselá za umožnění provedení průzkumné části mé bakalářské práce.

Zároveň bych zde rád poděkoval i své rodině a přátelům za podporu.

Název bakalářské práce: Vliv médií na chování dětí a mladistvých

Název bakalářské práce : Influence of Media on Children and Adolescents Behaviour

Jméno a příjmení autora: Jindřich Hoření

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2009/2010

Vedoucí bakalářské práce: prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Resumé:

V současné době stále narůstá celosvětový vliv elektronických médií. Jejich nepřetržitý vývoj a větší dostupnost nejvíce ovlivňují děti a mladistvé. Vliv elektronických médií může být jak pozitivní, tak negativní. Mezi pozitivní vliv lze zařadit vzdělávání a rychlá dostupnost informací. Naopak několikahodinové sledování televize nebo nejružnější vyhledávání škodlivých webových stránek patří mezi negativní vlivy. Dalším hrožícím nebezpečím elektronických médií je násilí prezentované v televizi a počítačových hrách nebo videohrách. Velmi nebezpečný je vliv násilí na děti v době utváření své osobnosti, tedy do zhruba 12 roku dítěte, kdy ve věku do 8 let není navíc dítě schopno rozeznat realitu od fikce. Důležitá je tedy přítomnost a pozornost dospělého, vědět co dítě sleduje a čím se baví a umět mu vysvětlit to, čemu při sledování televize není samo schopno porozumět a tím jej chránit od negativního vlivu médií. Časté sledování televize a hraní počítačových her, především akčních, může vést k ochuzení rozumového vývoje dítěte, k poruše sociálních vztahů, k izolování dítěte a má i vliv na dětskou hru. Je nutné i v dnešní „elektronické“ společnosti hledat a umět dětem nabídnout i ušlechtilější formu zábavy a poznávání světa.

Klíčová slova: média, elektronická média, informace, negativní vliv médií, násilí, děti, mladiství, televize, počítačové hry, videohry, internet, osobnost dítěte, realita a fikce.

Summary:

At present there is continuous increase of influence of the electronic media. Their continual progress and better availability affect mostly children and adolescents. The influence of the electronic media can be both positive and negative. The positive influence includes education and fast availability of information. On the other hand, many hours watching TV or surfing any violent web-pages can be included in the negative influence. Next impendence of electronic media is violence presented on TV and in PC games. Very dangerous is influence of violence on children at the time of creation their personalities. It means until they are 12 year old. Child at the age 8 is not able distinguish reality from fiction. Attention of adult is more than important. To know what child

watch and wherewith is entertained. Be able to explain everythig what child themselves is not capable understand and this way of sustainable explanation protect children fro negative influence of medias. Frequent watching of TV a playing computer games, especially action ones, can cause lack mental development, disturbances of social relations, segregation of child from comunity and itself influence on child's games. Is necessary and in today's electronical society to find and be able to offer noble form of entertainment a observing the world.

Keywords: media, electronic media, information, negative impact of media violence, children, teenagers, television, computer games, video games, internet, child personality, reality from fiction.

Zusammenfassung:

In der heutigen Zeit steigt ständig die weltweite Wirkung der elektronischen Medien. Ihre durchgehende Entwicklung und größere Erreichbarkeit beeinflussen am meisten Kinder und Jugendliche. Die Medienwirkung kann sowohl positiv als auch negativ sein. Unter den positiven Einfluss sind die Ausbildung und schnelle Informationsverfügbarkeit einzuordnen. Zu den negativen Wirkungen gehören dagegen mehrstündiges Fernsehen oder das Aufsuchen von ungeeigneten Webseiten. Eine weitere drohende Gefahr der elektronischen Medien liegt in der Gewalt, die im Fernsehen und Computer- oder Videospielen dargestellt wird. Diese Gewalteinwirkung ist für Kinder besonders in der Persönlichkeitsbildungsphase sehr gefährlich, d.h. etwa bis zum 12. Lebensjahr, bis zum 8. Lebensjahr ist das Kind überdies nicht in der Lage die Realität von der Phantasie zu unterscheiden. Deshalb ist die Anwesenheit eines aufmerksamen Erwachsenen sehr wichtig, damit man weiß, was das Kind sieht, wie es sich amüsiert, und um das Kind vor der negativen Medienwirkung zu schützen, ist es auch wichtig, ihm das zu erklären, was es beim Fernsehen nicht selbst verstehen konnte. Häufiges Fernsehen und Computerspielen, v.a. der Actionspiele, können die Intellektentwicklung des Kindes beeinträchtigen, zur Störung der sozialen Beziehungen oder zur Isolation des Kindes führen, es wirkt sich auch auf das Kinderspiel aus. Deshalb ist es in der heutigen „elektronischen“ Gesellschaft nötig, eine bessere Art der Unterhaltung und der Welterkennung zu suchen und den Kindern bieten zu können.

Schlüsselwörter: Medien, elektronische Medien, Information, negativen Auswirkungen von Gewalt in den Medien, Kinder, Jugendliche, Fernsehen, Computerspiele, Videospiele, Internet, Kind Persönlichkeit, die Realität von der Phantasie.

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická část.....	11
1.1 Druhy médií a jejich rozdělení dle vlivu na chování dětí a mládeže.....	11
1.1.1 Noviny.....	11
1.1.2 Časopis.....	13
1.1.3 Kniha.....	13
1.1.4 Rozhlas.....	14
1.1.5 Televize.....	14
1.1.6 Internet.....	15
1.2 Pozitivní a nezávadné vlivy elektronických médií na chování dětí a mládeže.....	16
1.3 Formování osobnosti dítěte a její ovlivňování médii.....	16
1.3.1 Hranice rozlišení reality a fikce u dítěte.....	19
1.4 Vliv násilí v moderních elektronických médiích - PC hrách a v televizi na agresivitu.....	20
1.5 Vliv násilí v médiích na vývoj dítěte?.....	23
1.6 Agresivita ve hrách.....	25
1.7 Vliv reklamy na děti a mládež.....	26
1.8 Prezentace zahraničních výzkumů vlivu médií na chování dětí a mládeže.....	27
2 Praktická část.....	30
2.1 Výzkum metodou pozorování a dotazování.....	32
2.1.1 Příprava a provedení průzkumu metodou pozorování a dotazování.....	32
2.1.2 Výsledek průzkumu metodou pozorování a dotazování.....	34
2.2 Průzkumu dotazníkem.....	37
2.2.1 Příprava a provedení průzkumu dotazníkem.....	37
2.2.2 Vzor dotazníku.....	38
2.2.3 Výsledek dotazníkového průzkumu u věkové skupiny 10 - 11 let.....	42
2.2.4 Výsledek dotazníkového průzkumu u věkové skupiny 14 - 16 let.....	44
2.3 Komplexní vyhodnocení mého průzkumu.....	46
2.4 Rady a doporučení omezující negativní vlivy médií a informačních technologií na děti a mládež.....	47
Závěr.....	51
Seznam použitých informačních zdrojů.....	53
Monografie.....	53
Elektronické informační zdroje.....	54
Příloha (na přiloženém CD i ve formě prezentace).....	55

Úvod

Za téma mé bakalářské práce jsem si zvolil téma vlivu dnešních médií na chování dětí a mládeže. Jako policista přicházím stále častěji do styku s agresivitou a patologickými jevy u dětí a mládeže. Agresivita u dětí a mládeže je stále silnější, za 17 let práce u Policie ČR skutečně zjišťuji, že mládež je v současné době agresivnější než před několika lety a ještě daleko více s porovnáním mládeže v době, kdy jsem začínal svoji profesní dráhu. Možných a pravděpodobných vlivů na vznik tohoto chování v současné společnosti je mnoho a právě jako jeden z velkých vlivů na chování dětí a mládeže spatřuji dnešní média. Proto se pokusím v této bakalářské práci přiblížit vliv médií, najít odpověď na otázku, zda především vzrůstající agresivita dětí a mládeže je způsobena i vlivem médií.

Společnost, ve které v současné době žijeme, můžeme pokládat za informační nebo také mediální společnost. Informace, komunikace, to vše již neodmyslitelně patří k naší společnosti. Každý potřebujeme mít přístup k informacím a právo na svůj svobodný názor a vyjádření. To zároveň obsahuje i právo vyhledávat, přijímat a samozřejmě i rozšiřovat idee a svůj rozhled prostřednictvím jakéhokoliv média. Ruku v ruce se získáváním informací na významu jde větší zodpovědnost těch, kteří za „výrobou médií“ stojí. Ti pak mohou částečně manipulovat například s veřejným míněním. V každém případě se tedy mediální komunikace stala neodmyslitelnou součástí každého z nás v současné moderní společnosti. Mediální komunikací myslím čtení novin, časopisů a knih, poslech rozhlasu, sledování televize, návštěva kina a práce s internetem. Ne všechno co prostřednictvím médií vstřebáváme je pro nás a především pro naše děti a mládež to správné. To jak se mediální sdělení objevují, a způsob, jakým se objevují a jak jsou sestavena, mohou být důležité, jelikož se mimo jiné podílejí na utváření našeho pohledu na svět, na utváření pohledu na svět dětí a mládeže.

V první části své bakalářské práce jsem se rozhlédl v již prezentovaných výzkumech, zjištěních a názorech osob, které se tímto problémem zabývají a prezentují je v člancích a literatuře, ze které budu čerpat. Uvedl jsem jednotlivé druhy médií, kdy některá, především jejich vlivy, jsem blíže rozvedl a zaměřil se především na jejich negativní vlivy na děti a mládež, a především pak u elektronických médií.

Ve druhé části bakalářské práce jsem se pak vlastním průzkumem - šetřením mezi předškolními a školními dětmi, pokusil tuto otázku zodpovědět za sebe. Jak jsem již zmínil, svůj průzkum jsem zaměřil na děti předškolního a školního věku, kdy u dětí předškolního věku jsem

provedl průzkum metodou pozorování v jedné z mateřských škol v Mnichově Hradišti, u dětí mladšího školního věku jsem provedl průzkum metodou pozorování a dotazování, a u dětí středního a staršího školního věku jsem pak provedl kvantitativní průzkum provedený dotazníkovým šetřením na jedné ze základních škol v Mnichově Hradišti.

Výsledným záměrem mého průzkumu bylo zhodnotit, jaké děti a mládež v lokalitě mého prováděného průzkumu Mnichova Hradiště a jak by se měly chránit před negativními vlivy informačních technologií. V závěru mé bakalářské práce tedy uvádím rady a doporučení, jak negativní dopady dnešních médií a technologií na děti a mládež omezit nebo alespoň částečně zmírnit, respektive jak je před negativními vlivy médií a informačních technologií chránit.

Cílem mé bakalářské práce tedy byl pokus o objektivní a vyvážený pohled na sledovanou problematiku, pokusit se zjistit, ve které věkové hranici jsou děti nejvíce ohroženy vlivem médií a kdy děti dokáží rozlišit vnímání fikce a skutečnosti.

1 Teoretická část

V současné době snad není nikdo, kdo by mohl říct, že není nebo nikdy nebyl nějakým způsobem ovlivněn současnými médii. Média nás neustále obklopují a to téměř na každém kroku a vlastně každý den s nimi přicházíme do styku. Běžně pak reagujeme na to, co nám média zprostředkovávají. Například se oblékáme dle předpovědi počasí, při nákupech pak často přednostně saháme po zboží a věcech, které jsme viděli v reklamě a naše diskuse s přáteli a známými se zabírají tím, čím se zabývá aktuálně naše politická scéna, nad čím politici naposledy debatovali v televizi, nebo tím co se právě aktuálně děje u nás nebo ve světě, tak jak nás o tom média informují. Naše legislativa zakazuje vysílání pořadů s určitým obsahem jako je např. samoučelné násilí nebo pornografie a přikazuje, aby bylo zpravodajství objektivní a vyvážené. Naši politici a vlivné osoby se pak snaží ovládnout média anebo do nich alespoň nějakým způsobem proniknout. Reklamní společnosti pak svádějí boj o to, co nejvhodněji a nejefektivněji umístit jimi produkovanou reklamu. To vše nám jasně ukazuje jak významný vliv je médiím přisuzován. Ale do jaké míry jsou média schopna naši společnost skutečně ovlivňovat? To je stále ne zcela a jasně zodpovězená otázka.

V teoretické části tedy jednotlivá média představím s jejich základním vlivem na děti a mládež, zároveň uvedu již získané poznatky ohledně formování osobnosti dítěte a mládeže a v návaznosti na to uvedu již provedené výzkumy a zjištěné poznatky především negativního vlivu moderních elektronických médií na chování dětí a mládeže, tak jak je prezentují naši i zahraniční vědci a odborníci v dané oblasti zabývající se touto problematikou.

1.1 Druhy médií a jejich rozdělení dle vlivu na chování dětí a mládeže

V této kapitole nejdříve představím jednotlivá média a to jak média tištěná, mezi kterými představím noviny, časopisy a knihy, tak média elektronická, kde představím rozhlas, televizi a internet.

1.1.1 Noviny

Noviny můžeme označit jako tištěné periodikum, které vychází v krátkých intervalech a které lze z hlediska publicistiky označit jako základní médium. Zprostředkovávají nám aktuální zprávy z nejrůznějších oblastí, ať už z politiky, hospodářství, kultury a samozřejmě i aktuální

sportovní výsledky a informace a zábavu. Z pohledu záběru zpravodajství jsou konkurencí jak televize, tak rozhlasu. Noviny jsou jak s lokálním či regionálním působením, tak existují samozřejmě i noviny celonárodní. Zde pak tisk rozdělujeme dle periody vycházení těchto tiskovin na deníky, tj. denní tisk a na týdeníky.

Na financování těchto tištěných periodik se zhruba ze 2/3 podílí reklama. „Více než 80% obyvatel starších 14 let čte několikrát v týdnu noviny.¹

Průměrná doba čtení 1 deníku činí 30 minut. Tisk může události takzvaně „zabarvit“ a to tím, že je použije nebo že je nepoužije vůbec. Noviny už jenom svoji formou, bez ohledu na svůj obsah, působí dojmem zpráv od pramene. Poskytují nám diskontinuální pestrost a nelad obyčejného života. Současný tisk svou funkcí plní nejlépe, když odhalí stinné stránky našeho života. Opravdová zpráva je špatná zpráva – špatná zpráva o někom, nebo špatná zpráva pro někoho.²

A zde už se dostávám k oblasti tisku k tisku bulvárnímu, který je právě založen na špatných zprávách o někom. V bulvárním tisku se nedodržují etická pravidla a nadbíhá vkusu nenáročného čtenáře. Zakládá si na větším množství barevných fotografií, není podstatné aby bylo mnoho textu a úhel pohledu či cíl útoků zůstávají stejné. Na rozdíl od seriózních periodik, které objektivně informují o dění ve společnosti, aktuálních zprávách z politiky, kultury, sportu a podobně, právě bulvární tisk může být tím, který může ohrožovat morální stránku naší mládeže a její náhled na skutečný život. Pokud tedy mládež bulvární tisk čte, měla by být svým nejbližším okolím, ať už rodiči, vychovateli, učiteli, upozorněna na to, že „zaručené“ zprávy objevující se v bulvárním tisku musí brát „s rezervou“. Vzhledem k tomu, že je v dnešní době bulvární tisk levnější než seriózní denní tisk a obsahuje mnoho fotografií, může působit pro mládež přitažlivěji a zajímavěji. Například i vzhledem k tomu, že na titulní straně zpravidla obsahuje nějaký senzacechtivý titulek včetně fotografie. Rovněž čtení bulváru není tak náročné a čtenář nemusí rozumět tolik souvislostem a alespoň základem se orientovat na politické scéně, jako je tomu u seriózního denního tisku. A právě u mládeže do 18 let může být porozumění čtení a porozumění seriózního tisku složitější než čtení bulváru.³

1 Schellmann, B.: Média: základní pojmy, návrhy, výroby

2 McLuhan, Herbert Marshall. Jak rozumět médiím. 1. vydání. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-20702-96-2, s. 191 - 193.

3 Hvižd'ala, Karel. Moc a nemoc médií : rozhovory, eseje a články 2000-2003. 1. vydání. Praha : Máj, 2003. ISBN 80-86643-07-7, s. 208

1.1.2 Časopis

Časopis můžeme označit i jako mezičlánek mezi novinami a knihou, rovněž vychází periodicky, ale ne často jako je tomu u novin. Není tedy stejně aktuální jako noviny, ale než kniha ano. Časopisy asi nejvýrazněji ovlivňují děvčata. Dívčí magazíny se zde snaží v co nejvyšší míře suplovat rodiče, kteří pro své dcery v období puberty nemají v jejich „kritickém věku“ tolik pochopení. Tím se časopis u těchto děvčat dostává do role nejlepší kamarádky a rádkyně. Tyto dívčí magazíny dávají děvčatům za pravdu, že v této době není až tak důležité učení, či domácí úklid a jiné povinnosti doma nebo ve škole, ale že to nejdůležitější je zejména jejich vzhled, opačné pohlaví a samozřejmě současná móda, tedy být „top“. Rady jsou však v těchto časopisech velmi často psány rozkazovací formou a tudíž je děvčatům skrytě vnucován cizí postoj a názor. Právě zde je vidět obrovský módní diktát a reklamní vliv. Tyto časopisy propagují určité výrobky a tyto výrobky pak na svých stránkách „oslavují“ jako to nejlepší a nejvhodnější pro to být dokonale krásná. To pak doplňují fotografie celebrit s články o nich a tudíž je tím dívkám prezentován svět krásy a dokonalosti. U dívek především v „pubertálním věku“ a věku mladistvých pak toto může vést k negativním jevům současnosti, jako jsou nejrůznější komplexy ze sebe, svého těla, či ke způsobení si mentální anorexie či bulimie.

1.1.3 Kniha

Kniha jako jeden z nejstarších prostředků pro uchovávání informací v nejširší míře zprostředkovává vědění, vzdělání, kulturu, ale i zábavu. Jsem přesvědčen, že kniha jako médium, nemá téměř žádné negativní vlivy na dítě. Mohla by je mít pouze, pokud by obsahovala návody k nebezpečným či nemorálním věcem. Předností knihy je, že u dětí rozvíjí slovní zásobu, gramatické znalosti, ale také fantazii dítěte.

Tištěné slovo a kniha mělo pro naši kulturu v moderní civilizaci tak velký význam, že se dalo vlastně mluvit o kultuře knihy. Bohužel v současné době je četba knih u dětí a převážně dnešní mládeže dosti často nahrazována jinými aktivitami. To vypovídá především o generačních a kulturních změnách. Jak přímo uvádí Sak,P., 2000: „Pro českou společnost byla kniha nejen médiem revitalizace českého jazyka a kulturního konstituování, ale i médiem konstituování moderní společnosti.“⁴

4 SAK, Petr: Proměny české mládeže, 2000, str. 186

1.1.4 Rozhlas

Rozhlas, jakožto takzvané „horké médium“, intenzivněji působí na člověka, především na jeho emoce a zpravidla i další smysly.⁵

Specifickou vlastností rozhlasu je skutečnost, že si každý k obsahu, který poslouchá, vytváří vlastní konkrétní a individuální představy a obrazy. Při poslechu rozhlasu tedy probouzíme a rozvíjíme svoji vlastní představivost. Proti ostatním masovým médiím, především televizi, má rozhlas přednost ve své mobilitě, velkém dosahu, jednoduchém zacházení a v neposlední řadě v nízkých nákladech na produkci pořadů. Dnes se však již příliš nedoceňuje velký skok od tištěných médií k rozhlasu a jeho velký vliv. Vždyť například „nacismus“ jako jeden z prvních rozpoznal ohromné možnosti, které rozhlasu skýtal, a využil je pro zvýšení své propagandy a tím k získání obrovského množství příznivců ve velmi krátké době.⁶

1.1.5 Televize

K ještě závažnějšímu vývojovému skoku, než tomu doposud bylo, došlo při přechodu od rozhlasu k televizi. Televize, jakožto audiovizuální médium aktuální a dynamické a často i kulisové, kdy kromě domácího prostředí se s televizí užívanou jako kulisou setkáváme velmi často v restauracích, kdy jde např. pouze obraz bez zvuku. Televizí se nám otevřely nové dimenze kulturního života. Těžko si již v současné společnosti představíme bez televize přijímání informací a zpráv z domova, společnosti, kultury, zahraničí. Denní zpravodajství ve večerních hodinách, publicistika, různé diskusní pořady, sportovní přenosy a další, předávané nám prostřednictvím televize - nového společenského zdroje komunikace. Televize se stala vrcholem masových médií. Ale vzhledem ke svému ohromnému masovému vlivu, působí ještě ve smyslu kultury, nebo už proti ní? Jaká je skutečná hodnota a význam televizního vysílání v současné době, kde nás zaplavuje ohromné množství komerčních televizních stanic. Jak s našimi dětmi a mládeží manipulují například různé reality show a další obdobné pořady.

Jak uvádí Sak, T., 2006, televize se bude v budoucnu rozvíjet stále více a více. Rozvoj televizního vysílání se bude dále rozvíjet a zdokonalovat jak po stránce technické, tak obsahové. Televize je víceméně levnou a tudíž dostupnou záležitostí. A zde se dostáváme k faktu jejího zpětného působení na hodnoty a ideály naší společnosti a kultury.⁷

5 Encyklopedie.seznam.cz [online]. 2008, poslední revize 18.2.2008 [cit. 2008-04-19]. Dostupné z: http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/140034-media#Hork.C3.A1_a_chladn.C3.A1

6 Kraus, Wolfgang. Televize – nový kontinent: Kultura nebo chaos? 1. vydání. Praha : Československá televize, 1991. s. 148

7 Sak, Petr. Člověk a vzdělání v informační společnosti. 1. vydání. Praha : Portál, 2007. str. 26

Pokud se podíváme do historie vzniku televizního vysílání u nás, je všeobecně známo, že v Československu začala televize vysílat 1. května 1953 ze studia v Měšťanské Besedě v Praze, kdy signál byl šířen z vysílače umístěného na rozhledny na Petříně. Zprvu se v rámci zkušebního vysílání vysílalo pouze několik dní v týdnu, a to 2 až 3 dny týdně a vysílání se postupně rozšiřovalo a od 29. prosince 1958 již televize vysílala po celý týden. V té době již byla v Československu další televizní studia, a to v Ostravě a Bratislavě, ke kterým se v na začátku šedesátých let přidala postupně televizní studia Brno a Košice. Ještě v 60. letech minulého století začal vysílat v Československu i druhý televizní program. V roce 1970 se pak v Praze začalo vysílat v moderním studiu na Kavčích Horách. V roce 1993 pak v již samostatné České republice začala vysílat na základě přidělené celoplošné licence k televiznímu vysílání první celoplošná komerční televize Nova, shodou okolností začala vysílat opět jako při svém začátku Československá televize, ve zrekonstruované Měšťanské Besedě v Praze.

1.1.6 Internet

Asi ještě více diskutabilním médiem v současné době je internet. Jedná se vlastně o nejmladší elektronické médium, kterému, dá se říci, patří současnost. V posledních letech je neodmyslitelnou součástí našeho života. A jaké má výhody? Jsou to především nízké náklady a dále aktuálnost a možnost šířit informace on-line.

Ačkoliv masový rozvoj internetu začal teprve nedávno, a to zhruba v polovině 90 let minulého století, prvopočátky internetu sahají již do poloviny 60 let minulého století, kdy byl zpočátku určen pro americkou armádu, pro komunikaci armádních počítačů po celém území USA. Pro potřeby armády tedy byla vybudována v té době unikátní síť bez centrálního uzlu, kdy v případě zničení některé linky byla informace k příjemci okamžitě vedena alternativní trasou. Postupně se však na původně armádně vládní síť začali připojovat i další instituce. Vše však probíhalo velmi zvolna a ještě v polovině 80 let, tedy po 20 letech od vzniku sítě, bylo k internetu připojeno údajně pouze 1000 počítačů. Na začátku 90 let však začal ohromný masový rozsah internetu a v roce 1993 byl vyvinut standart www stránek, který ještě více zesílil právě od poloviny 90 let a pak již zájem o internet rostl tak astronomicky, že v dnešní době je, jak již bylo zmíněno, součástí našeho běžného života.⁸

⁸ Webdesign.paysoft.cz, 2008, <http://www.webdesign.paysoft.cz/clanky/2006/historie-internetu/>

1.2 Pozitivní a nezávadné vlivy elektronických médií na chování dětí a mládeže

To, že u tištěných médií jsou jejich vlivy převážně pozitivní, jsem už zmínil v předchozí kapitole u výčtu jednotlivých tištěných médií. Především u knihy určené dané věkové skupině bychom snad žádné negativum nenašli. Kniha je tedy prostředkem pro uchovávání informací v nejširší míře, zprostředkovává vědění, vzdělání, kulturu a v neposlední řadě i zábavu. Obdobně je tomu u dalších tištěných médií, jako jsou noviny a časopisy, kde je výjimkou snad pouze bulvární tisk.

Stejně jednoznačné to však není u elektronických médií a reklamy, která opět má největší vliv pokud se ke konzumentům dostává prostřednictvím elektronických médií. Negativní vliv elektronických médií jako stěžejní část teoretické části mé bakalářské práce budu popisovat v následujících kapitolách a proto v této kapitole alespoň stručně zmíním z mého pohledu pozitivní vlivy elektronických médií.

Masová elektronická média, zjednodušeně masmédia, jsou samozřejmě v dnešní době a společnosti již nepostradatelným a významným prostředkem vzdělávání dětí a mládeže, jejich výchovy a socializace. Rodiče a pedagog ve vzdělávacím procesu, se musí snažit ovlivnit výběr toho, co budou děti či žáci sledovat a přijímat a proti negativnímu působení určitých pořadů zakročit jejich analýzou s dětmi či žáky, čímž oslabí nebo zcela odstraní negativní působení těchto určitých pořadů na dítě či žáka. A právě při tomto předpokladu můžou mít masmédia vliv pozitivní, který se pak projevuje zvýšením informovanosti, zkvalitněním komunikace, dále pak kladným dopadem na vzdělanost a intelektuální rozvoj našich dětí a mládeže.

1.3 Formování osobnosti dítěte a její ovlivňování médii

Uveďme si zde, jak tedy televize vlastně zasahuje do přirozeného vývoje dítěte a jaký má vliv na formování jeho osobnosti. To co vidíme, není jen pasivní vnímání, nebo rozbor fotografie. Na sítnici oka je vytvářena jakási zmenšenina, zmenšený obraz toho, na co se právě díváme. Pokud sleduji určitý předmět, nezůstávají moje oči nehybné, ale jako by neznatelnými pohyby pozorovanou věc nebo předmět jakoby imaginárně ohmatávaly. To, na který předmět, či věc se dívám, záleží na mně, na mém zájmu o tu věc a mém očekávání vědění o dané věci nebo předmětu.

Při sledování televize pak dochází k nahrazení aktivní a cílené činnosti pasivitou v maximální míře. A zde jsme u jednoho z důvodů negativního vlivu sledování televize na vývoj dítěte. Toto tvrzení je podloženo výsledky vyšetření EEG (elektroencefalogram), kdy se jedná o vyšetření aktivity mozku v průběhu dívání se na televizi. Z tohoto vyšetření tedy bylo konkrétně doloženo, že jakmile se zapne televize, objevují se v mozku alfa vlny, které jsou typické při stavu hypnózy nebo snění. To vše tedy ukazuje, že při sledování televize dochází k podvědomému vyřazení aktivity mozku. Když se pak podíváme do očí dítěte, které několik hodin sleduje televizi, na první pohled pak z lesku, síly a klidu vycházejícího z jeho očí, i z jeho duchem nepřítomného pohledu vidíme, jak negativně na něho sledování televize působí.⁹

Výzkumy prokazují, že děti méně čtou. S výjimkou sportu je úroveň vědomostí, a to všeobecně, na nižší úrovni v závislosti na době strávené u televize. Tedy čím je doba sledováním televize delší, tím jsou všeobecné vědomosti dětí a mládeže na nižší úrovni. Rovněž negativní vliv má dlouhá doba strávená sledováním televize na vyjadřovací a matematické schopnosti dětí.¹⁰

Ještě více pak sledování televize zasahuje do rozvoje dětské fantazie a následně má vliv na schopnosti kreativity v dospělém věku. Mám na mysli například to, že dítě navyknuté na pohádky přijímané prostřednictvím televizní obrazovky se při vyprávěné pohádce pak zpravidla nudí, nezajímá ho tolik, protože nic nevidí, nedovede si to představit, což je důsledkem nerozvinuté fantazie, ztráty schopnosti umět si vytvořit vnitřní představy a obrazu. To co vnímá dítě prostřednictvím televize, je příliš dokonalé na to, aby právě dětskou fantazii nějakým způsobem podnítilo a dále rozvíjelo. Nehledě na to, že dítě k pohádce, kterou vnímá prostřednictvím televize, nemůže najít citový nebo osobní vztah jako ke knize třeba i se stejnou pohádkou. A k čemu je tak nutné podněcovat rozvoj dětské fantazie? Právě na ní totiž v pozdějším věku záleží hloubka citového prožívání a schopnosti empatie, ale také například schopnosti řešit neočekávané situace či předvídavost.

Všeobecně je známo, že neúměrně dlouhým sledováním televize, nebo díváním se do monitoru PC se zhoršuje zrak. Ale je tu i další nebezpečí pro dítě. Jak ve svém článku uvádí MUDr. Dostál L., 2003: „Ve 2. polovině 90. let stoupl procento dětí s poruchami řeči zjišťovaných na základě stejných kritérií jako v 70. letech na neuvěřitelných 25 %. Z toho je polovina poruch hodnocena jako lehké, čtvrtina jako středně těžké a čtvrtina jako těžké. Poruchy řeči nejsou přitom vázány na sociální postavení rodiny: děti vysokoškoláků jsou postiženy stejnou měrou, jako děti pomocných dělníků. Jaké jsou příčiny tohoto alarmujícího vývoje? U naprosté většiny dětí jsou

9 MUDr. Dostál, L., 2003 (Děti a my) <http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>

10 MUDr. Dostál, L., 2003 (Děti a my) <http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>

lékaři i terapeuti zajedno, že příčinou narušení vývoje řeči těchto dětí je narůstající mlčení mezi rodiči a dětmi. Příčin tohoto mlčení je celá řada. Neoddiskutovatelně na prvním místě je však sledování televize. V civilizovaných zemích aktivně sledoval dospělý televizi v 60. letech v průměru 1 hodinu denně, v roce 1980 již 2 hodiny, v roce 1998 téměř 3,5 hodiny denně. Tato doba znamená pro děti mlčení.¹¹

Další specifikum, které budu v dalších podkapitolách v teoretické části bakalářské práce podrobněji rozebírat, je vliv médií na násilné chování dětí a mladistvých a následně pak v dospělosti. Na základě analýz příčin vedoucích děti k zabíjení je často zjištěno, že společné bývá pro mladistvé vrahy excesivní sledování televize, a to už od útlého věku a dále také mnoho hodin týdně strávených dětmi u hraní počítačových her zakládajících se na násilí a zabíjení a zatím stojí rodiče, kteří nejevili příliš velký zájem o výchovu svých dětí, o to věnovat jim co nejvíce času. V neposlední řadě pak mladiství vrazi uvádějí v mnoha případech identifikování se s některým z filmových hrdinů, který chladnokrevně zabíjí a tímto vyniká.

Zásadně pak dívání se na televizi v dětství narušuje vývoj jak v oblasti intelektu, tak citové a volní schopností a vlastností dítěte a jeho individualitu. Vyřazuje tedy vůli dítěte a následně v dospělosti v procesu vidění, zároveň znemožňuje vytváření individuálního citového vztahu k viděnému, a jak již bylo zmíněno, má zásadní negativní vliv na rozvoj fantazie a tím i následně kreativitu. Dále delší sledování televize má i vliv na rozvoj jeho motorických schopností dítěte a vzniká i pasivní postoj dítěte ke světu. Dochází k tomu nezávisle na výběru pořadů, na které se dítě dívá. Nehledě na to, že v závislosti již na konkrétních pořadech a PC či videohrách, pak může docházet k nekontrolovanému přejímání mravně pochybných postojů a to vede k otupování dítěte vůči utrpení, bolesti, násilí a smrti druhých lidí. Tím co jsem v tomto odstavci zmínil, mi však nejde o odsouzení televize jako takové, ale jde mi o to poukázat na její negativní vliv na celkový vývoj dítěte, kdy tento vliv je nejnebezpečnější u dětí předškolního a mladšího školního věku. V této době dítě ještě například neumí rozeznat fikci od skutečnosti a formuje svoji osobnost, kdy velký vliv má nápodoba, to co pochyťí a přijme jako normalitu ze svého nejbližšího okolí, kam však právě média velmi silně pronikají.

Jak konkrétně ve článku uvádí MUDr. Dostál, L. 2003: „Ve věku mezi sedmi a deseti roky se nachází dítě stále ještě ve fázi, kdy pro něj neexistuje jednoznačná hranice mezi vnitřním a zevním světem. Ani v televizních pořadech ještě není schopné jasně odlišovat skutečnost a fikci. Až mezi 8. a 12. rokem je dítě např. schopné pochopit úmysl skrytý za reklamním spotem. Informační přínos

11 MUDr. Dostál, L., 2003 (Děti a my) <http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>

televize v tomto věku je stále ještě záporný, výše uvedené negativní vlivy na formování duševního života dítěte jsou nadále výrazné.¹²

Kolem 12 roku dítěte se v něm probouzí schopnost kritiky a tedy i kritického odstupu od světa. Jedná se tedy o věk, kdy by již sledování televize nemělo mít negativní vliv a dopad na jeho vývoj. Zde pak může rodič cíleným výběrem pořadů, na které se dítě bude dívat, vypnutím televize po pořadu, diskusí o tom, co sledovalo, nebo jakými triky pracuje reklama a jak a na které city apeluje, velmi dobře působit na dítě a naučit ho tzv. zacházet s médii.¹³

1.3.1 Hranice rozlišení reality a fikce u dítěte

Jak je známo, mezi sedmým a desátým rokem se dítě stále ještě nachází ve fázi, kdy nedokáže ještě jednoznačně určit hranice mezi realitou a fikcí, tedy mezi vnitřním a zevním světem. Tedy ani v pořadech v televizi, ve filmech na videu a podobně není stále schopno jasně odlišovat skutečnost a fikci. Kolem osmého až dvanáctého roku pak už začíná chápat např. úmysl skrytý za reklamou a podobně, tedy právě v tomto věku už můžeme mluvit o tom, že již dítě může a mělo by být schopno začít rozlišovat mezi realitou a fikcí. Na tom, jak brzo, při které věkové hranici v tomto rozmezí a jak vůbec dítě rozdíl mezi realitou a fikcí pochopí, také značně záleží i faktory přístupu nejbližšího okolí dítěte, tedy především jeho rodičů. Je zde nutné, aby rodiče věděli na co se dítě dívá, případně jaké hry hraje, aby se na problematičtější filmy z pohledu prezentace akčních scén či scén s násilím dívali společně s dítětem a především následně s dětmi o tom co viděli, mluvili. Tedy vysvětlili například k násilné scéně, jak by to fungovalo ve skutečnosti, co by se stalo, jestli je to správné a podobně.

Žijeme v době, kdy socializace a tím sociální zrání dnešních dětí a mládeže s pohledem do budoucna bude stále významněji probíhat virtuálně, a to jak prostřednictvím virtuální reality, tak ve vztahu k virtuální realitě. Číslo 15 tisíc vražd, které dítě euro-americké kultury ve svém dětství v průměru dle výzkumů na obrazovce shlédne a v návaznosti na to další nespočetné množství fenoménů televizní agresivity, je již velmi alarmující. A pokud se od televizní obrazovky přesuneme k počítači a internetu, tak zde v počítačových a on-line hrách, a samozřejmě i ve videohrách na herních konzolách, dítě už jen pasivně nepříhlíží vraždění, nýbrž jako aktivní subjekt zabíjí. I když média oponují tím, že násilí v televizi na děti nemá vliv, jelikož dokáží rozlišit mezi skutečností a fiktivní mediální realitou, skutečnost na základě různých do současné doby provedených výzkumů je jiná. Schopnost rozlišení mezi fikcí a realitou není, jak již bylo zmíněno výše, rozložena u dětí

12 MUDr. Dostál, L., 2003 (Děti a my) <http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>

13 MUDr. Dostál, L., 2003 (Děti a my) <http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>

plošně a standardně, a navíc televizní násilí může působit negativně i v případě rozlišení skutečnosti a televizní fikce. Tento vliv televizního vysílání na agresivitu dětí a mládeže byl prokázán celou řadou dosud provedených výzkumů, především v zahraničí, ale i nás. SAK, P. 2006, konkrétně na toto téma uvádí: „Ve výzkumu, sledujícím sociální deviaci a normalitu, jehož jsem byl řešitelem, byla zjišťována korelace mezi deviací kvantifikovanou indexem sociální deviace a dalšími znaky, včetně znaků spojených s médii. Velmi silná statistická závislost se prokázala ve spojení s konkrétními pořady na Nově. Šlo o americké akční filmy a erotické - pornografické pořady.“¹⁴

1.4 Vliv násilí v moderních elektronických médiích - PC hrách a v televizi na agresivitu

Na začátku bych chtěl uvést výsledky průzkumů prezentovaných v článku MUDr. Lukáše Dostála z roku 2003. Dle zmíněného výzkumu české dítě v té době strávilo sledováním televize /případně videa či DVD/ průměrně 25 hodin týdně, což je 3,5 hodiny denně. Abychom si více přiblížili toto číslo, 13 letý školák tedy během svého života shlédne v průměru 52 000 vražd, ozbrojených přepadení, znásilnění a podobných násilných scén.. Toto číslo je už velmi zářejí a alarmující.¹⁵

A právě zde stojíme před problémem agresivity dětí, kdy právě agresivita je mimo jiné důsledkem učení a nápodoby a právě zde mají média v dnešní době jednoznačně negativní vliv na celkové zvyšování agresivity v naší populaci. Jde o to, že dnešní média, televize a zde především komerční televize, dále DVD, PC hry, bulvární tisk a další, stále častěji a detailněji ukazují jak verbální tak brachiální násilné chování. Na této prezentaci násilného chování tyto média staví svůj byznys. Přilákat nenáročného, průměrného diváka. Jenže především prostřednictvím televize, pc her a v posledních letech i internetu se násilí dostává i k dětem, jelikož rodiče už nezvládají kontrolovat na co se dítě dívá v televizi, co hraje, především pokud hraje na internetu nebo jaké zde sleduje filmy. Násilí prezentované v médiích tedy vede ke snižování citlivosti naší společnosti právě vůči agresivním projevům a děti pak toto jednání jednoduše přebírají do svého repertoáru, resp. zafixují si je normální, a o to více, pokud se chovají násilně nebo brutálně i kladní hrdinové.¹⁶

Pokud se zaměříme na průměrným divákem velmi sledované akční filmy pro dospělé, které jsou velmi oblíbené u adolescentů, ale často je rodiče nechají sledovat i dětem staršího či dokonce

14 Sak, P., 2006: <http://www.blisty.cz/art/23291.html>

15 Vyhnálek, J., 2005, <http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>

16 http://www.drogy.net/portal/ostatni/drogy-a-media-2/z-domova-2/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-2006_08_18.html

mladšího školního věku, musí z toho pak nabýt dojmu, že vlastně bez násilí člověk nemůže dosáhnout žádaného cíle. Zmíněné akční filmy jsou zcela zbytečně přeplněné agresivními scénami a křikem, a v neposlední řadě se částečně nebo úplně mažou rozdíly mezi kladnými a zápornými hrdiny.¹⁷

Akční hrdinové běžně přeskakují ze střechy na střechu výškových budov, seskakují z nich, přeskakují jedoucí auta, proskočí skleněnými dveřmi, dokážou se vyhýbat kulkám z pistolí či samopalu, kličkují nezranění mezi výbuchy bomb či granátů a dlouhé pěstní souboje jim nezpůsobí žádné nebo jen nepatrné zranění, neoslabí je a i neprodleně po vyčerpávajícím pěstním či jiném fyzickém souboji pak dosahují stejného tempa a výsledku. Přitom mi všichni velmi dobře víme, jak složité je třeba seskočit nezraněn z dvoumetrové zídky, a také jakou bolest způsobí třeba jen nepatrný úder. A co hrdinové z animovaných seriálů, které spolu stále bojují a vzájemně si škodí. Jako transparentní příklad zde můžeme uvést Toma a Jerryho. A nebo pak z akčních animovaných seriálů, kdy navíc postavy bývají dabované nepříjemnými ječivými hlasy a jejich intonace je výhrůžná nebo ironická, a hlavně používají velmi vulgární výrazy, které by děti vůbec neměly slyšet, natož tak často, jak se tomu v těchto seriálech děje. Jedná se často o příběhy, které nemají žádné morální poslání, rovněž v nich nenajdeme ani náznak laskavosti.¹⁸

17 http://www.drogy.net/portal/ostatni/drogy-a-media-2/z-domova-2/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-_2006_08_18.html

18 http://www.drogy.net/portal/ostatni/drogy-a-media-2/z-domova-2/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-_2006_08_18.html

Obdobně negativní vliv na vývoj dětí jsou i počítačové hry a videohry, kde je cílem úspěchu zabít co největší množství protivníků. A právě děti jsou v kopírování takovýchto programů značně vnímavé a rodiče těchto dětí zpravidla ani neví či netuší, čím se jejich děti baví. Hitem současné doby je pak přeposílání šokujících násilných scén získaných z internetu či dokonce natočených při zinscenovaném přepadení pomocí mobilních telefonů mezi dětmi či mládeží ve školní době. Kvůli tomuto nebezpečí například v Bavorsku bylo zakázáno používání mobilních telefonů po dobu celého vyučování. Děti totiž mnohdy dokáží získat dojem, že jsou daleko odolnějším tvorem, než je tomu v reálném světě. U nezralých diváků se tím buduje falešná představa o neškodnosti násilí. Následně když dojde ke konfrontaci s realitou jsou potom překvapeni, když se při nějak riskantní činnosti sami zraní, či si přivodí závažné zranění nebo přímo zaviní smrt nějakého jiného dítěte - člověka. Vyšetřovatelé a soudní znalci pak zjišťují, že mladiství pachatelé jsou následně udiveni tím, co svým násilným jednáním způsobili, jaké způsobili následky. K tomuto tématu je nutné i zmínit, že k agresivitě pak vede i velmi hlasitá rytmická hudba, kterou naše děti a převážně pak mládež má v oblibě, kdy její hlasité poslouchání může vést k podrážděnosti a agresivitě, jak o tom svědčí vandalské činy účastníků například rockových, metalových, či techno koncertů.¹⁹

Zde zmiňme případy z nedávné doby ještě v paměti, kde by mohl být vliv pozorovaného násilí v médiích: Ve Svitavách žák odborného učiliště ubodal svého učitele. V České Lípě desetiletý chlapec krutě zbil, pro pět korun, stejně starého spolužáka. V Hanušovicích na Jesenicku ubodal čtrnáctiletý svého třináctiletého kamaráda. Ve Francii nezletilý chlapec, jen tak, protože se mu zachtělo zabíjet, vyvraždil celou svou rodinu.²⁰

Mohlo v předchozí kapitole uvedené sklony k násilí v reálném světě v těchto dětech, které se násilí v realitě dopustili, vyvolat nebo prohloubit právě hraní PC her s násilím a nebo třeba sledování násilí v jiných médiích, např. v pořadech a filmech v televizi? Naše děti v na první pohled neškodných počítačových hrách a videohrách zabíjejí po tuctech své protivníky a tyto prožitky se jim zákonitě ukládají do podvědomí. A když pak ve skutečném životě, tedy v realitě nastane obdobná situace, zachovají se s tímto vzorcem uloženým v podvědomí jako ve hře? Názory na vliv násilí v PC hrách a v některých televizních pořadech a filmech na chování dětí se různí. Na tuto problematiku je mnoho rozlišných názorů od všech věkových skupin. Stane se například z „pařana“ her emocionálně vyrovnaný jedinec s dobrým postřehem a nebo zamklý agresivní jedinec?²¹

19 http://www.drogy.net/portal/ostatni/drogy-a-media-2/z-domova-2/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-_2006_08_18.html

20 <http://www.babinec.cz/podlupou-2564-vliv-pocitacovych-her-na-agresivitu-deti.html>

21 http://www.drogy.net/portal/ostatni/drogy-a-media-2/z-domova-2/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-_2006_08_18.html

1.5 Vliv násilí v médiích na vývoj dítěte?

Denně z médií na naše děti působí násilí. Tím se děti naučí násilí vnímat jako zcela normální způsob dosahování cílů a řešení problémů. Dále zde působí vliv počítačových her a samozřejmě i reklamy. Zde jako příklad mohu uvést reklamu na čokosušenku Fidorka, ve které se malé děvčátko násilím zmocní Fidorky a okomentuje to slovy: Když musíš, tak musíš! Takto tedy probíhá socializace dětí k agresivnímu chování v současné společnosti, kde je vlastně cíl výchovy postavený na silné individualitě jedince, který se umí prosadit za každou cenu. Plánované výchovné působení je v současné době stále více doplněno nechtěným a neplánovaným socializačním vlivem, kdy děti a mládež jsou ovlivněny tím, co vidí ve společnosti. Ve zprávách v médiích a v dalších pořadech tak například vidí tunelování, korupci, tedy to, že je vysoký společenský status mnohdy postavený na podvodech a kriminální činnosti těchto společensky výše postavených osob.

Pokud se poperou děti mezi sebou o nějaký předmět, výhodu nebo sociální prestiž, jedná se o věc, která je pochopitelná. Problém však je, pokud jedno dítě jen tak bezdůvodně kopne do druhého, například ve škole na chodbě, ve školce když si hrají nebo kdekoli jinde, a nedokáže vysvětlit proč. Zde pak cítí dospělí oprávněně velkou bezradnost.

Výsledky výzkumů dokazují, že růst násilí ve společnosti je z velké části zapříčiněn prezentací násilí dětskému publiku v televizi, ve filmech a videohrách. Zatímco u dospělých je vliv mediálního násilí spíše krátkodobý, u dětí zasahuje do vývoje tvořící se osobnosti. Násilné chování si dítě osvojuje od nejranějšího věku. Kritickým obdobím je věk mezi 6–8 lety dítěte. Pokud si dítě v tomto věku upevnilo násilné postoje a názory, má malou pravděpodobnost, že by je v budoucnu měnilo. Jak pozorování násilí na dítě působí?²²

Předvádění surovosti a hrubého jednání bez citu pak může dítě směřovat k reálnému násilí, a to z toho důvodu, že ho zbavuje lidskosti vedoucího k nadhledu nad hrůzou, zároveň ho ale zbavuje i soucítění a snahy či dokonce schopnosti pomoci. Provedené výzkumy pak prokázaly, že pokud je dítě trvaleji vystaveno vnímání násilí prostřednictvím televize, filmu, ztrácí se u něho následně sebekontrola nad pudovým, agresivním jednáním. Pokud dítě tráví neúměrně dlouhý čas před televizí, projevuje se i to i v socializaci dítěte, je zde tedy velký vliv na sociální chování dítěte, kdy dítě může ztratit i bližší vztahy ke svým vrstevníkům. Násilí prezentované v televizi a filmech např. na DVD nemusí mít vždy destruktivní účinky, když je dětem podáváno v kontextu či s vysvětlením, které chování dává nějaký smysl v rámci společensky přijaté normy, či normy v rámci kultury.

22 Vyhnanek, J., 2005, <http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>

Náchylnější k napodobení závadového chování, patologický jevů z obrazovky a násilného a asociálního chování a k ztotožnění se s tímto chováním, jsou především děti nějakým způsobem citově strádající, konkrétně děti, které ve svém rodinném kruhu mají chladné citové vztahy, či děti týrané apod. Pak zde skutečně akutně hrozí, že tyto děti násilí působící na ně z televizní obrazovky přijmou za legitimní způsob prosazení se a k zisku svých potřeb. Jinak řečeno, není-li dítě dostatečně ukotveno ve zdravém klimatu empatické rodiny, a nevyčlení přijímanou agresi z televizní obrazovky mimo jeho svět, mohou se tyto společenské modely z obrazovky pro něho stát vzorem k identifikaci. A to se může stát nejen hned, ale i s časovým odstupem.²³

Pokud děti často sledují násilné pořady v médiích, případně často hrají PC hry s násilím, vede to k ochuzení rozumového vývoje dítěte, a to především svým vlivem na dětskou hru. Hra je přitom vnímána jako nejdůležitější složka s prvotním významem pro vývoj všech složek osobnosti předškolního dítěte. Dítě se prostřednictvím hry ocitá v bezpečném světě, kde je vše „jenom jako“, a seznamuje se se svými emocemi, se smyslem světa okolo sebe, se způsoby komunikace, učí se používat fantazii k tvořivosti, vytváří si a prožívá příběhy, které mají velký význam pro integritu jeho budoucí identity. Pokud je hra dítěte ovlivněna násilnými pořady, je pak málo tvořivá, je zredukovaná na napodobování násilných úkonů a mimiky hrdinů, nebo dějově, jazykově a významově často velmi chudých scén. A násilná řešení, kterým se učí, jsou svou impulzivností často protikladem řešení promyšleného, rozvíjejícího rozumové schopnosti.²⁴

Odborníci zabývající se danou problematikou se dnes shodují, že násilné chování je chováním naučeným. Znamená to, že pokud jsme postaveni do situace, že se máme v okamžiku nějakým způsobem zachovat, zpravidla použijeme jeden ze svých předem připravených modelů. Jedná se vlastně o repertoár předem připravených modelů, kdy jak je známo, agresivní jedinci mají tento repertoár zpravidla velmi chudý a převažují u nich právě násilná řešení. Tyto modely chování si jedinec buduje v největší míře právě v dětství a právě pozorováním, napodobováním a hrou. Tedy tím, co se odehrává i při vnímání násilí v televizi očima právě dětského diváka. Dítě zde nezůstane jen u pouhého pozorování, ale chování, které zde prostřednictvím televizní obrazovky vidí a vnímá, později napodobuje, přehrává jej ve své fantazii a zapracovává do svých dětských her. Pokud je pak trénink těchto reakcí značně silný, což může být například při hraní počítačových her, může se dokonce reakce u dítěte na daný podnět natolik zautomatizovat, že zde následně vzniká nebezpečí automatické násilné reakce bez vědomé kontroly v určitých reálných situacích, například v situacích pod vlivem stresu, časové tísně apod.²⁵

23 Pešatová, I., Sociálně patologické jevy u dětí školního věku, 2007, str. 44-45

24 Vyhnálek, J., 2005, <http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>

25 Svoboda, A., O lidském mozku, 2006, str. 51-55

Tedy to, že dítě pozorované chování napodobuje, je takzvaný napodobovací pud dítěte, kdy se jedná o způsob, jakým se naše dítě ve věku od 1 roku do 15 let učí poznávat svět kolem sebe. A. Svoboda, 2006, přímo uvádí: „K tomuto účelu spíná se v mozku narozeného dítěte stále více činný limbický systém, jenž stejně jako zvíře vede dítě k poznání okolního světa se všemi jeho radostmi a krásami, zároveň také i se všemi jeho nástrahami i nebezpečími. Dítě stojí v tom vždy zcela bezprostředně, plně účastné svojí bytostí a stejně jako mláďata zvířat učí se od svých rodičů a okolních blízkých lidí v napodobování jejich jednání. Má v tuto dobu vysoce vyvinutý pozorovací talent, jenž vyplývá právě z napodobovacího pudu. Tak čerpá od svých blízkých vše. To, co je mu říkáno, vnímá až teprve na druhém místě. Dítě vnímá úplně jako první především projevy pohybů a gest, vnímá naladění okolního světa, čerpá tak do sebe vzorce jednání dospělých a zkouší také pochopitelně tyto způsoby přenést u sebe v život. Radost, harmonie a štěstí formují skrze napodobovací pud dítěte způsoby jeho chování úplně stejně silně jako případná agrese, křik, nespravedlivé jednání a mnohé další nešvary, pronikající k mozku dítěte ze světa rodičů i z celého světa dospělých.“²⁶

Obecně zde také platí, že nejvíce ohroženi tím, aby negativnímu vlivu médií podlehly, jsou děti a mládež, které se nacházejí na hranici nebo už za hranicí sociální patologie. Je to proto, že jsou častěji v pásmu snížené intelektové kompetence a je tedy u nich i nižší morální a estetická úroveň.

1.6 Agresivita ve hrách

Jako jedno z největších negativ vidím agresivitu ve hrách. To, jak je brutalita obecně ve hře tolerována, či spíše dokonce vyžadována. To se týká zejména akčních her a z části i automobilových závodů. Jde hlavně o to, že se poměrně hodně realisticky zabíjejí v hrách lidé. A to se pak musí promítat do běžného života. A argumentace hráčů na tento problém: „Je to jen hra“, nebo „Nejsem přece blázen, abych někoho zabíjel kvůli nějaké hře“ a podobně. Samozřejmě, že nelze říct, že ten, kdo někoho zabije ve hře, zabije i ve skutečnosti. Ale, pokud to viděl ve hře, je mu to známé, tak je prostě pravděpodobnější nebezpečí, že něco takového někdy v budoucnu opravdu udělá.²⁷

Další nebezpečí z hraní her s násilím a sledování násilí v televizi a jiných médiích je podprahové vnímání. Podprahové vnímání násilí je nebezpečné ve zlomových situacích. Ponechme stranou úroveň těch, kteří snad z toho mají radost. Já vím, většina z nás si řekne: zdravý člověk jako já by něco takového ve skutečnosti neudělal. To je pravda, za normálních okolností určitě ne. Ale

²⁶ Svoboda, A., O lidském mozku, 2006, str. 51-55

²⁷ Janda, A., 2005, <http://www.svice.cz/clanek74-Jsou-pocitacove-hry-prospesne-nebo-skodlive>

představte si člověka, který tuto hru běžně hraje. Sráží lidi autem, dostává body a baví se. Potom se například jednoho dne opije v hospodě a notně opilý /stejně jako ve hře/ usedne za volant. Rozjařený jede nočním městem div že se udrží na silnici. A teď uvidí na chodníku chodce. Přesně tak, jak to vidá ve hře, jak je mu to důvěrně známé. Normálně by ho nechal být, ale.. srazí ho? Proč? Proč ne, vždyť je to jen sranda, ne? Pokud si rychle neuvědomí své chování, tak ho může opravdu srazit.²⁸

Na závěr této kapitoly, bych chtěl uvést jednu zajímavou výpověď kolegy k této tematice. Její vyústění je skutečně k zamyšlení a odráží pravdivost výše uvedených názorů na negativní působení propagovaného násilí v některých televizních pořadech a v některých, především akčních PC hrách. K této problematice uvedl, že on osobně, ačkoliv na hrách na PC dalo by se říci vyrůstal, 3D akční hry, tedy hry s násilím a krví, dlouho nehrál, a ani pak ho moc nezaujaly a tedy ani neovlivnili. Jeho osobně více zaujali strategie, adventury či především simulátory. Ale několik jeho kamarádů a spolužáků, jednalo se pouze o chlapce, hodně hrajících narozdíl od něho především akční „krvavé“ 3D hry, se začalo v době druhého stupně základní školy ke svým spolužákům chovat jinak, kdy začali být zlí, neohleduplní a často i velice agresivní. A když se jich někdo zeptal proč to dělají a takhle se chovají, tak odpověděli, že ve hře to jde taky tak, tak proč ne v životě. Měli tím na mysli vydobýt si něčeho násilím. Jednalo se o spolužáky, kteří u těchto akčních her s násilím dokázali strávit denně několik hodin. Na tomto konkrétním případě z mého okolí je tedy patrné, že u některých dětí, zpravidla chlapců, dalo by se říci téměř závislých na hraní akčních násilnických 3D her, právě hraní těchto her, sledování, přijímání a oddávání se násilí při hraní zmíněných her, může skutečně chování dětí na nich závislých více či méně ovlivnit i v běžném životě, tedy zvýšit jejich agresivitu vůči ostatním, především vrstevníkům.“

1.7 Vliv reklamy na děti a mládež

Současná reklama je především masovou manipulací jejich konzumentů. Je tomu tak proto, že právě konzumenti reklamy, tedy lidé na té druhé straně, kteří reklamu vnímají, jsou nastaveni tak, že reklamu chtějí a ochotně a rádi se jí nechají manipulovat. Jak přímo uvádí Běreš, M., 2007: „Reklama jenom detailně využívá typologii, vědomí a nevědomí tak, že podsouvá, které jsou pro lidi důležité. Jenom využívá toho, jak jsou nastaveni.“²⁹

Naše děti jsou více a více bombardovány reklamou, především prostřednictvím televize. Zde bychom tedy měli vědět, jak reklama na naše děti působí, a být nápomocní jejich pochopení

28 Janda, A., 2005, <http://www.svice.cz/clanek74-Jsou-pocitacove-hry-prospesne-nebo-skodlive>

29 BÉREŠ, M., Jak manipulovat s lidmi a nenechat se sám zmanipulovat. Brno 2007, str. 97

reklamy a odhalení cíle reklamy. Rozlišit co je reklama a co televizní program jsou už schopni předškoláci. Odborníci se pak shodují v tom, že od šesti až sedmi let již děti mohou pochopit, že za reklamou je obchodní zájem určité společnosti. Avšak zpravidla děti v tomto věku odpovídají, že reklama přináší informace a rádi sledují, či přímo jsou natěšeni na reklamu s jejich oblíbenou značkou. Pokud se však podíváme dál, děti mezi devátým až desátým rokem začínají být skeptičtější vůči reklamě a začíná se zde projevovat i nedůvěra k reklamním spotům. Jak uvádí Čechová, B.: „Poprvé od dětí můžeme slyšet výroky jako „hamburger ve skutečnosti nevypadá tak jako v reklamě“, nebo „reklama vždycky lže“. To však neznamená, že ani děti tohoto věku nejsou ovlivněny reklamou. Pokud se podíváme na další vlivy reklamy, příkladem může být propagování zboží na místě prodeje, dále sponzorství či různé průzkumy například na internet, děti si jsou vlivu reklamy vědomy v daleko menší míře.³⁰

A co s tím? Jak uvádí Čechová, B.: „K mediální výchově se v poslední době vyrojilo mnoho projektů (např. Média tvořivě společnosti AISIS), metodik, učebnic, internetových kurzů. Základem většiny aktivit, které se v mediální výchově používají, je práce s analýzou mediálních obsahů a předávání informací o tom, jak média a reklama fungují. Žáci se musejí naučit rozlišovat mezi kvalitou jednotlivých zdrojů, porovnávat informace, kriticky vnímat reklamní sdělení. Dobrou součástí jsou kreativní části výuky, kdy si žáci sami vyzkoušejí práci novinářů či marketingových odborníků.“³¹

1.8 Prezentace zahraničních výzkumů vlivu médií na chování dětí a mládeže

Nejdříve bych zde zmínil asi dosud nejrozsáhlejší průzkum, který v Americe provedl tým J. G. Johnsona z Kolumbijské univerzity. Jeffrey G. Johnson, se svým týmem sledoval po dobu 17 let 707 lidí. Cílem výzkumu bylo potvrzení nebo vyvrácení spojitosti mezi sledováním násilí v televizi a agresivním jednáním ve skutečnosti. Osoby byly sledovány od časně adolescence až do rané dospělosti, kdy se sledovala spojitost stráveného času u televizní obrazovky jednotlivých osob s pravděpodobností výskytu násilných činů na jiných osobách.

Vzhledem k počtu participantů a délky pozorování se jednalo o ojedinělý longitudinální výzkum v přirozených podmínkách. Tento výzkum zohlednil výskyt předchozího násilného chování, zanedbávání dětí rodiči, násilí v sousedních čtvrtích, vzdělání rodičů a jejich příjem a také

30 Čechová, B., 2007, <http://www.rodina.cz/clanek6017.htm>

31 Čechová, B., 2007, <http://www.rodina.cz/clanek6017.htm>

výskyt psychiatrických poruch. Sledováno bylo tedy celkem 707 rodin s dítětem ve věku od jednoho do deseti let, kdy 51 % bylo chlapců a jednalo se náhodný výběr. Proškolení odborníci vedli interview s rodinami v letech 1975, 1983, 1985–86 a 1991–1993, a s každým členem rodiny hovořili samostatně a navzájem své výsledky neznali. Z výsledků výzkumu je patrné, že jsou rozdíly dle pohlaví, stejně tak záleží na času stráveném před obrazovkou, který je v přímé souvislosti s případnou agresí. Tento konkrétní výzkum tedy potvrzuje hypotézu, že násilí sledované v televizi má vliv na růstu agresivního chování. Zároveň je i potvrzena další hypotéza a to, že agresivní jedinci dávají přednost televizním pořadům s násilím. Týmem kolem J. G. Johnsa bylo sice připuštěno, že například strádání po sociální stránce, konkrétně zanedbávání dítěte rodiči či život ve čtvrtích, v kterých je přemíra násilí, zvyšuje pravděpodobnost jak agresivního chování, tak i sledování násilí na obrazovce, podrobněji se však v této oblasti neangažovali.³²

Výzkumem byla tedy potvrzena souvislost mezi nadměrným sledováním televize v adolescenci a rané dospělosti s následným nárůstem pravděpodobnosti spáchání násilného činu proti ostatním osobám. Z tohoto výzkumu tedy plyne závěr, že násilí sledované v televizi může mít vliv na růst agresivity jedince. Nejasné však zůstávají podmínky, za kterých se tak děje, ale s největší pravděpodobností můžeme dát na základě uvedeného výzkumu za pravdu tvrzení, že pokud je jedinec agresivně disponovaný, bude upřednostňovat pořady s násilím, což zase zpětnou vazbou posílí jeho dispozičně danou agresivitu. Tento dlouhodobý americký výzkum týmu vedeného J. G. Johnsonem tedy potvrdil souvislost, nikoli kauzalitu. Patrně televize nemá potenciál změnit kognitivní strukturu člověka a z člověka-dítěte, který k agresivitě nemá sklony, asociálního agresora nevychová. Záleží také na typech zobrazované agrese, kdy jako nejnebezpečnější zobrazované násilí se jeví tzv. hostilní samoučelná agrese, jenž je zlehčována, často se vyplácí, neukazuje utrpení oběti a je prezentována jako forma sebeobrany. A k tomu je dále nutné vymezit tu rizikovou skupinu -dětí, kde je právě největší pravděpodobnost ohrožení zobrazovaným násilím. A takhle by asi mohla vypadat charakteristika z tohoto pohledu rizikového diváka: mladší dvanácti let, dívá se na televizi čtyři a více hodin denně, oblíbenými pořady jsou akční filmy, filmy s násilím, horory, nežije ve spořádaném sociálním prostředí a má dispozice k agresivnímu chování.³³

Pešatová, I., 2007, mimo jiné prezentuje výzkum, který se zabýval studiem návyku sledování televize u vzorku více než 800 dětí ve věku osmi až devíti let. Byly shromážděny informace o tom, které pořady tyto děti vyhledávají a jak velká míra agrese a násilí je v těchto pořadech obsažena. Bylo zjištěno, že chlapci, kteří upřednostňovali programy se značným množstvím násilí byli

32 Suchý, A., 2002, <http://www.rodina.cz/clanek2844.htm>

33 Suchý, A., 2002, <http://www.rodina.cz/clanek2844.htm>

následně znatelně agresivnější než chlapci, kteří sledovali programy jen s malým množstvím násilí nebo bez násilí. Výzkum byl završen po deseti letech studie těchto dětí již na prahu jejich dospělosti testem, zaměřeným na delikventní tendence a dále testem z posouzení jejich agresivity vrstevníky.³⁴

³⁴ Pešatová, I., Sociálně patologické jevy u dětí školního věku, 2007, str. 47

2 Praktická část

Cílem praktické části této mé bakalářské práce a tedy mého vlastního průzkumu, bylo zjistit na vzorku dětí předškolního a školního věku v Mnichově Hradišti vliv současných médií, především elektronických, na jejich chování. Vlastní šetření-průzkum jsem prováděl na vzorku celkem 111 dětí a to ve věku předškolním a školním. Vzhledem k věku dětí a tedy rozdílným možnostem metod průzkumu, jsem stanovil metody průzkumu následovně:

- metodou pozorování u dětí předškolního věku ve věku 3-6 let, doplňkově jsem zde užil metodu dotazování,
- metodou dotazování u dětí mladšího školního věku, ve věku 6-9 let, doplňkově jsem zde užil metodu pozorování,
- průzkum formou dotazníku u dětí středního školního věku a staršího školního věku, konkrétně tedy ve věku 10-11 let a 14-16 let.

Průzkum mezi předškolními dětmi jsem prováděl v mateřské škole v Mnichově Hradišti, část Veselá, která je jednou ze 3 mateřských škol v Mnichově Hradišti, kdy bylo přítomno 21 dětí.

Průzkum mezi dětmi mladšího školního věku jsem prováděl v Základní škole Mnichovo Hradiště, část Veselá, kdy se jednalo o víceřídny s dětmi 1-4. třídy základní školy, celkem bylo při výzkumu přítomno 16 dětí.

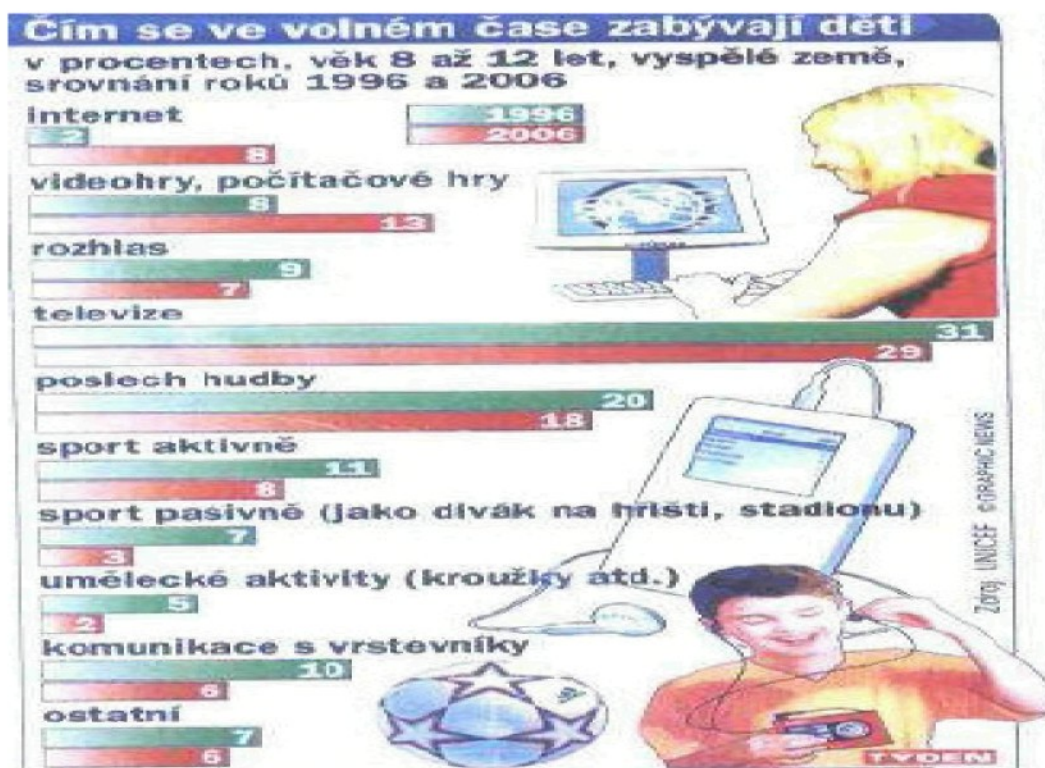
Průzkum mezi dětmi středního školního věku jsem prováděl v Základní škole, ul. Studentská v Mnichově Hradišti, která je jednou ze dvou základních škol v Mnichově Hradišti, jelikož Základní škola, část Veselá, se svými 2 třídami typu „víceřídny“ patří právě pod tuto základní školu jako odloučené pracoviště a není samostatnou základní školou. Průzkum byl prováděn mezi žáky 5. třídy a zúčastnilo se jej celkem 34 dětí.

Průzkum mezi dětmi staršího školního věku jsem prováděl rovněž v Základní škole, ul. Studentská v Mnichově Hradišti. Průzkum byl prováděn mezi žáky 9. tříd, kdy se průzkumu zúčastnilo celkem 40 dětí.

Cílem této praktické části bakalářské práce je tedy zjištění, zda mají současná média, a to především elektronická, vliv na chování dětí a mládeže, kdy jsem se především zaměřil na otázku, zda vnímání násilí v médiích má vliv na chování dětí a vzbuzuje v dětech agresivitu.

Na základě teoretické části této bakalářské práce prezentovaných výzkumů jsem předpokládal, že výsledkem bude zjištění, že vliv agresivní chování a násilí sledované především v televizi nebo aktivně vnímaného v PC hrách a videohrách, vliv na vývoj dítěte mít může, kdy však záleží na času, jaký dítě tráví denně u televizní obrazovky či hraním PC her nebo videoher, zda upřednostňuje filmy a programy s násilnými scénami a PC hry či videohry s násilím, na věnování se rodičů dítěti, na sociálním okolí dítěte a především pak na dispozici osobnosti dítěte k agresivnímu chování.

Jako ilustraci k mému průzkumu uvádím výsledek výzkumu UNICEF prezentovaný v časopise Týden, 2006 /viz. obrázek. č.1 pod tímto odstavcem/, který se zabýval tím, jaký je trend ve vývoji času stráveného dětmi ve věku 8 až 12 let ve vyspělých zemích u sledovaných aktivit, kdy se srovnával odstup 10 let, konkrétně rok 1996 s rokem 2006. V této části svého výzkumu se prostřednictvím dotazníku dotazuji mimo jiné rovněž i na aktivity dětí ve volném čase. A proto pro porovnání s uvedenou částí mého průzkumu uvádím zmíněný výzkum graficky znázorněný v obrázku č. 1. Viditelně zde vyplývá, že se velmi zvýšil čas strávený u nejmladších elektronických médií a zábavy – PC -her, videoher a internetu, na úkor televize a rozhlasu a poslechu hudby a hlavně, což je již problém, na úkor sportu, uměleckých aktiv a co je velmi nebezpečné do budoucna, i na úkor komunikace s vrstevníky.

Obrázek. č. 1 – průzkum prezentovaný v časopise Týden, rok 2006

2.1 Výzkum metodou pozorování a dotazování

Průzkum jsem provedl v mateřské škole v Mnichově Hradišti, část Veselá u dětí předškolního věku a na 1. stupni základní školy v Mnichově Hradišti, část Veselá, kde se nachází pouze ročníky 1-4 třída, kdy se jedná o více třídky.

Mateřskou školu v tomto školním roce 2009-2010 navštěvuje celkem 25 dětí ve věku od 3 let do 6 let. V době mého průzkumu byl v mateřské škole fyzicky 21 dětí, o které se v jedné třídě starají dvě paní učitelky.

Základní školu, uvedené dvě více třídky prvního stupně základní školy, resp. 1. až 4. ročníku, navštěvuje v tomto školním roce 2009-2010 celkem 18 dětí ve věku 6-9 let, z toho 9 dětí v první třídě-ročníku, 8 dětí v druhé třídě-ročníku, 2 děti ve třetí třídě-ročníku a 2 děti ve čtvrté třídě-ročníku.

V obou případech se jednalo o průzkum kvalitativní, v přirozeném prostředí dětí, kdy se jedná o školní prostředí a konkrétně pak třídu, ve které se děti učí.

2.1.1 Příprava a provedení průzkumu metodou pozorování a dotazování

Průzkum mezi předškolními dětmi jsem se rozhodl provést tím způsobem, že jsem všem dětem najednou pustil z DVD epizodu zcela rozličných animovaných pohádek pro děti. Konkrétně se jednalo o epizodu ze seriálu Krtek s názvem Krtek zahradníkem. Krtek se zde stará o uvadlé květiny, kdy voda z hadice neteče a hadice je ucpaná. V epizodě jsou na jedné straně humorné scénky, jako např. když praskne hadice a vodopád, který vystříkne ven vynese krtka nad zem a jemu se to líbí a směje se. Celkově z epizody jakožto celkově ze seriálu Krtek vyzařuje pohoda, láska k druhému, snaha druhému pomáhat a mít se rádi. Nikdo zde nikomu úmyslně neublíží, každé vítězství, resp. úspěšná pomoc druhému, jako v případě záchrany květin před uvadnutím, je krtkem a jeho přáteli oslaveno radostí a radostným smíchem.

Druhou promítanou epizodu dětem při výzkumu jsem zvolil tak, aby byla v přímém rozporu s předchozí epizodou. Zvolil jsem tedy epizodu ze seriálu americké produkce Tom a Jerry. V české verzi úvodní písně tohoto seriálu se zpívá: „Kamarádi jak hrom, jsou Jerry a Tom“, ale když se podíváme na děj seriálu, který překypuje scénami násilí, je to projev kamarádství, kdy kocourovi Tomovi jde o to sníst Jerryho a myšáku Jerrymu, i když je náhodou klid, Tom si ho nevšímá a třeba spí, ho provokovat a to tím způsobem, že mu bude způsobovat bolest? V epizodě, kterou jsem

dětem pustil, se nejen kocour, ale i pták-dravec, snaží Jerryho sníst v sendviči. O Jerryho jako svačinu mezi sebou dost násilně bojují Tom s ptákem, do doby kdy se Tom převlékne také za ptáka a pták se do něho „zamiluje“. Toho využije Jerry a hlavní náplní epizody jsou scénky, kdy se „mlátí“ mezi sebou a to velmi násilným způsobem. Cílem autorů je děti pobavit, ale za jakou cenu? Proč je bavit utrpením, když např. v seriálu Krtka dokáží autoři bavit zcela nenásilnými scénkami?

Při pouštění epizody z Krtka se děti smáli spontánně, smáli se všechny děti a celou dobu pohádky byl v jejich tváři úsměv. Avšak při pouštění Tom a Jerryho se výrazy ve tvářích dětí začaly rozlišovat. Při některých násilných, i když legračních scénkách, se některé děti smáli, některé evidentně nevěděli jak reagovat a když slyšely jak se ostatní smějí, tak se také začaly smát, ale nebyl to jejich srdečný úsměv. Některé děti pak zůstaly s rozpačitým výrazem a nesmály se. Vzhledem k uvedenému jsem přistoupil k puštění ještě jedné epizody Tom a Jerry, kde se výrazy dětí a tedy jejich vnímání násilných scén, které mají sloužit k pobavení dětí, potvrdily tak, jak jsem je výše popisoval. Některé děti tedy na rozdíl od jiných nestrávily čas u této pohádky oddechově s úsměvem a pobavením jakou u epizody z Krtka, ale spíše s rozpačitým výrazem, bez zasmání, nebo maximálně se zasmání jen na základě toho, že se smějí ostatní.

Ještě doplním, že pohádky jsem dětem pouštěl v jejich přirozeném prostředí, tedy ve třídě mateřské školy. Po pouštění pohádek se děti nejdříve posadili ke stolečkům a krátkým dotazováním jsem se dětí ve spolupráci s učitelkami dotazoval na jejich zážitky z pohádek, komu se co líbilo a naopak nelíbilo. Po té jsem přistoupil k hlavní části a to pozorování hry dětí bez většího zásahu učitelek při volné hře dětí. Paní učitelky mě pak u jednotlivých případů upozorňovali co je u kterých dětí obvyklé chování a které ne.

Obdobně jsem pak postupoval i u dětí prvního stupně základní školy. I zde jsem v přirozeném prostředí dětí, v jejich školní třídě, pustil na DVD pohádky v pořadí: epizodu ze seriálu Krtka, stejnou jako v mateřské škole a následně epizodu ze seriálu Tom a Jerry, rovněž stejnou jako v mateřské škole. Jen upřesňuji, že převážnou část těchto dětí tvoří děti první a druhé třídy-ročníku.

Reakce dětí byly stejné jako v mateřské škole, tedy při pouštění epizody z Krtka se děti také smáli spontánně a rovněž se smály všechny děti a po celou dobu pohádky byl v jejich tváři úsměv. Při pouštění Toma a Jerryho pak došlo také ke stejnému jevu jako u dětí v mateřské škole, kdy se výrazy ve tvářích dětí začaly rozlišovat. Při některých násilných, i když legračních scénkách se tedy opět některé děti smály, některé evidentně nevěděly jak reagovat a když slyšely ostatní jak se smějí, začaly se také smát. Opět se v tomto případě nejednalo o jejich srdečný úsměv, ale spíše o

přízpůsobení se ostatním. A dále pak některé děti, stejně tak jako některé děti v mateřské škole, zůstaly s rozpačitým výrazem a nesmály se po celou dobu pohádky. Rovněž i zde jsem přistoupil k puštění ještě jedné epizody Tom a Jerry, kde se výrazy dětí a a tedy jejich vnímání násilných scén, které mají sloužit k pobavení dětí, potvrdily tak, jak jsem je výše popisoval. Některé děti tedy na rozdíl od jiných nestrávily čas u této pohádky oddechově s úsměvem a pobavením jako u epizody z Krtka, ale spíše s rozpačitým výrazem, bez zasmání, nebo maximálně se zasmáním jen na základě toho, že se smějí ostatní.

Vlastní část průzkumu u těchto dětí mladšího školního věku byla odlišná než u dětí v mateřské škole. Paní učitelky dětem zadaly namalování obrázku z jednoho z uvedených seriálů a epizod, tedy buď z Krtka nebo Tom a Jerryho, podle toho který ze seriálu se jim více líbil a scénka, která se jim ve vybrané epizodě nejvíce líbila. Po namalování jsem se s dětmi postupně v jedné a pak v druhé třídě pobavil s tím, že nejdříve každé řeklo co namalovalo a pak odpovídalo na mé dotazy k tématu obrázku a obou pouštěných pohádek. Při dotazování jsme s dětmi seděli v kruhu včetně paní učitelky v části třídy s hracím koutem, aby se navodila přátelštější atmosféra, než kdyby děti seděly v lavicích.

2.1.2 Výsledek průzkumu metodou pozorování a dotazování

V mateřské škole jsem nejdříve z krátkého dotazování zjistil, že 13 dětem se líbila více pohádka Tom a Jerry, 8 dětem pak více pohádka Krtka. To znamená že z 21 přítomných dětí zhruba 3/5 dětí daly přednost pohádce s násilím a 2/5 pohádce bez násilí. A čím to děti odůvodňovaly? Krteček nedělal blbosti, chtěl pomáhat kytičkám a dal jim vodu. Takto hodnotili děti pohádku o krtkovi, kdy se jednalo o děti které si tuto pohádku vybraly a uvedly, že se jim líbila více. A co se líbilo na epizodách s Tom a Jerryem dětem, které si vybraly tuto pohádku. Uvedly, že „ubližování byla legrace“. Následoval tedy dotaz, zda se jim ubližování líbí a myslí si že je to správné? Některé děti váhavě sledovaly odpověď ostatních, ale nakonec všechny se přidaly s odpovědí, že nelíbí. Na otázku, zda se dětem líbilo, jak kocour a pták chtěli sníst Jerryho v sendviči, jen chlapec přímo uvedl: „Vykopl bych ptáka a kocoura a zachránil myšku, aby ji nesnědli. Na dotaz, zda děti vědí, co by se stalo s Jerryem, kdyby ho kocour nebo pták snědli, však odpovídaly váhavě. Převážně odpovídaly, že by znovu ožil, kdy k tomu došlo různými způsoby. Společně s pí. učitelkou se došlo k názoru, že by ve skutečnosti již potom myška nikdy nežila. Vzhledem k věku se zde potvrdilo, že děti ještě přesně nechápu trvalost smrti. Prezentované násilí je pro hodně dětí z prezentovaného vzorku legrace.

Následovala hlavní část a to pozorování dětí při volné neorganizované hře. Děti se rozdělily na tři skupiny. Děti které daly přednost Krtkovi si hrály v klidu u stolečku, kdy si malovaly nebo skládaly stavebnice nebo kostky. Druhá skupiny dětí, která sice dala přednost Tomovi a Jerrymu, ale jedná se o celkově klidnější děti, byla pohádkou Tom a Jerry rovněž evidentně neovlivněna, děti si hrály rovněž se stavebnicemi nebo chlapci stavěli dráhy pro auta.

Zajímavé však bylo sledovat skupinku dětí, kterým se líbil Tom a Jerry a jedná se o aktivnější děti. Jednalo se 4 starší dívky a 2 chlapce. Jedna malá holčička, nejmladší, která se nechává ovlivňovat těmito nejstaršími, se k nim přidává a poslouchá je na slovo a dělá, co ji „poroučí“. První co se stalo, tak jeden z těchto chlapců tomu druhému dal facku. Dívky, které jak uvedla paní učitelka, si obvykle hrají na princezny, začaly běhat, honit se, schovávat se pod deku. Házely si do vlasů papírky. Jeden z uvedených dvou hochů vzal plastový nůž z dětské kuchyňky, začal honit děvčata a „podřezával“ je, kdy si děti hned stěžovaly paní učitelce. Jak uvedla paní učitelka, rovněž toto zmíněný chlapec obvykle nedělá, je divočejší, ale ostatním neublíží. Chlapec byl napomenut, aby nůž uložil. Stejně začal po té běhat a honit dívky a skočil na dívky, které byly seděly schované pod dekou. Holky si opět na chlapce stěžovaly, i když ho provokovaly k tomu, aby je honil. Následně se dívky schovaly za dřevěnými velkými kostkami, kdy další dvě dívky do kostek narážely a dívky přimačkávaly ke stěně.

Závěr pozorování je tedy tento:

- Děti, kterým se líbil více Krtěk, zůstaly zcela klidné, v klidu pohromadě si malovaly nebo stavěly.
- Děti, kterým se více líbila epizoda Tom a Jerry, ale jedná se o klidné děti, jsou to mladší děti, zůstaly rovněž klidné a hrály si klidně společně hračkami a stavebnicemi.
- Avšak děti, a to chlapci i dívky, většinou starší, které mají dispozici k divokosti a hůře zvládnutelnému chování, byly, jak uvedly obě učitelky, agresivitou v pohádce Tom a Jerry ovlivněny a chovaly se mnohem divočeji než obvykle, kdy by byly schopné si i ublížit. U nich tedy bylo potvrzeno, že sledovaná agresivita v televizi u dětí, které k agresivnímu chování mají dispozici, se zde skutečně může po shlédnutí v televizi zesílit a minimálně dočasně prohloubit.

Nyní zhodnotím výsledek průzkumu u dětí 1. stupně základní školy konkrétně 1. až 4. třídy-ročníku základní školy. Děti byly ve věku 6-9 let, konkrétně 5 šestiletých dětí, 4 sedmileté děti, 3

osmileté děti a 4 devítileté děti. Po shlédnutí obou pohádek děti tedy, jak je výše uvedeno, dostaly úkol ke zhlédnutým pohádkám nakreslit obrázek a to z pohádky, která se jim více líbila.

Zde na rozdíl od mateřské školy vyhrál Krtek. Přednost mu dalo celkem 10 dětí, kdežto pohádku Tom a Jerry jako tu, která se více líbila, zvolilo pouze 6 dětí. Všude byly zastoupeny děti napříč pohlavím i věkovou kategorií. Pokud se tedy podíváme z hlediska preference děvčat, celkem 6 dívkám se líbila více pohádka Krtek a celkem 4 dívkám se více líbila pohádka Tom a Jerry. U chlapců se pak 4 chlapcům líbila více pohádka Krtek a 2 chlapcům více pohádka Tom a Jerry.

Děti, které malovaly obrázek z pohádky Krtek většinou uváděly, že se jim krtek více líbil proto, že pomáhal druhým, byl hodný a klidný. Na dotaz, proč se jim pohádka Krtek líbila více, konkrétně uváděly, že je hodný, pomáhá ostatním, chrání přírodu, jelikož se snažil zachránit květiny, aby neuvadly, je klidnější, hezčí, srandovní a nebouchá se s ostatními a je naopak na ostatní hodný a má radost z toho, když někomu pomůže. Těmto dětem se na pohádkách Tom a Jerry nelíbí, že se neustále bouchají a ubližují si. Většině dětí se shodou okolností nejméně líbila a v paměti utkvěla scéna, kdy pták na střeše bouchá zobákem o komín, kdy si myslí že líbá Toma přestrojeného za ptačí samičku. Ačkoliv se nejedná o scénu nejnásilnější, jelikož zde například po sobě hodili cihlu a Tom měl po dopadu cihly placatou hlavu, tak tuto scénu děti upřednostňující pohádky Krtek vnímaly nejvíce rozpačitě.

U dětí, které preferovaly pohádku Tom a Jerry, opět zaujala scéna, kdy pták zobá do komína. U těchto dětí však scénka zaujala pozitivně a nejvíce se jim líbila, přičemž jen jedno dítě namalovalo tuto scénku, tedy ptáka u komínu na střeše domu. Ostatním se převážně rovněž nejvíce líbila, ale malovaly jiné scénky z pouštěné pohádky Tom a Jerry, nejvíce jak Tom zpívá na pódiu v divadle. Na dotaz, proč se jim více líbí Tom a Jerry, děti nejvíce uváděly, že se jim líbí jak se honí, že je to srandovní, rovněž se jim líbilo jak Jerry bouchal Toma. Starší děti 8-9 let preferující pohádky Tom a Jerry uvedly, že Tom a Jerry je akčnější, kdežto pohádka Krtek je jen pro malé děti. Rovněž je zaujalo, jak se Tom bouchal s ptákem. Pokud si tyto děti preferující pohádku Tom a Jerry měly vybrat mezi třemi postavami ve zhlédnuté epizodě, tedy mezi Jerryem, Tomem a ptákem, volily převážně malého myšáka Jerryho, pouze jedné dívce se více líbil Tom. Jedna dívka ve věku 6 let však paradoxně uvedla jiný důvod proč se jí Tom a Jerry líbí, a to naopak to, že se jí líbí když se mají rádi a ne když se honí a ubližují. I přesto, že si více ubližují, však preferovala pohádku Tom a Jerry.

Obě učitelky pak shodně při prohlížení namalovaných obrázků s dětmi a z toho, co preferovaly, jestli Toma a Jerryho nebo Krtka uvedly, že to přesně odpovídá tomu, že děti, které jsou klidnější preferovaly Krtka a z této pohádky namalovaly obrázek, kdežto děti divočejší a problémové ohledně chování malovaly a preferovaly Toma a Jerryho.

2.2 Průzkumu dotazníkem

Průzkum jsem prováděl formou dotazníku na základní škole v Mnichově Hradišti, ul. Studentská, a to v 5. třídách-ročníku a v 9. třídách ročníku, z důvodu znatelnějšího rozlišení mezi dětmi středního školního věku a staršího školního věku.

V průzkumu bylo rozdáno celkem 74 dotazníků, kdy 34 dotazníků bylo rozdáno mezi děti 5. tříd-ročníku a 40 dotazníků bylo rozdáno mezi děti 9. tříd-ročníku. Rozdání a sběr dotazníků bylo provedeno v této škole za spolupráce metodika prevence patologických a sociálních jevů dané školy p. Vídeňského³⁵. Vypĺňování bylo prováděno v přirozeném prostředí dětí, a to ve škole a ve třídě, ve které se děti učí. Návratnost vyplněných dotazníků byla 100%, tedy všech 74 dotazníků a všechny vyplněné dotazníky byly vhodné ke zpracování.

2.2.1 Příprava a provedení průzkumu dotazníkem

K průzkumu jsem použil nestandardizovaný dotazník, který jsem sestavil na základě téma bakalářské práce a tedy cíle zkoumání. V dotazníku jsem zvolil kombinaci uzavřených i otevřených otázek. Převážně se jedná o otázky uzavřené, doplněné otevřenými otázkami. Navíc u některých uzavřených otázek jsem zvolil i variantu: jiné, jaké..., pokud si respondent nevybere z nabízených možností, má možnost uvedení názoru nebo dotazované skutečnosti.

Na začátku dotazníku jsem se zaměřil na dotazování ke zjištění pohlaví, věku, místa, kde děti žijí, tedy zda ve městě či na vesnici a jak je vybavena jejich domácnost elektrotechnikou, především elektronickými médii.

Následuje hlavní část, ve které jsem se zaměřil na zjištění, kolik času děti tráví u televize nebo PC, čemu a jakým žánrům dávají přednost, jakým médii, jakým způsobem nejraději tráví čas, kolik času tráví sledováním televize a hraním PC her, jaká je role rodičů při sledování televize, zda se jim líbí násilí prezentované v televizi a PC hrách. Tyto otázky jsem doplnil „oddechovými“ otázkami jako například: jaké jsou jejich oblíbené televizní či rozhlasové stanice, kniha či časopis.

³⁵ Pan Vídeňský, ZŠ Mnichovo Hradiště, ul. Studentská, dal souhlas s uvedením jeho jména v této bakalářské práci

Dále jsem uvedl otázky na zjištění, zda se násilí z televize a PC her projevuje na chování jejich spolužáků, zda oni sami by se agresivně jako v televizi či videohrách chtěli někdy chovat nebo zda vědí, že se ve skutečnosti takto chovat nemohou.

Závěr dotazníku tvoří otázky ke zjištění, s kým dítě žije, zda v úplné rodině, nebo jen s jedním z rodičů a otázka, kde jsou zaměstnaní rodiče.

Cíl dotazníku je tedy na vzorku dětí středního školního věku a na vzorku dětí staršího školního věku zjistit, v jaké míře děti uvedených věkových kategorií v lokalitě mnichovohradištska ovlivňuje násilí prezentované v televizi a PC hrách, resp. zda moderní elektronická média, jako je televize, PC hry, videohry a internet, upřednostňují před jiným druhem trávení volného času, jako je četba, sport, čas strávený venku, v přírodě, jinými dětskými hrami a podobně. Dále zda rodiče děti chrání před negativním vlivem násilí z televize, zda s nimi televizi sledují a vysvětlují co a proč není správné. V neposlední řadě pak, zda děti jsou schopné násilí přijímat a napodobovat toto násilné nebo agresivní chování a zda na to má vliv doba strávená u PC či sledováním televize. A samozřejmě jsem se zaměřil i na zjištění, jaké pořady a hudbu děti dle uvedených skupin a pohlaví preferují.

2.2.2 Vzor dotazníku

Autor dotazníku: Jindřich Hoření, student
3.ročníku oboru Vychovatel speciální pedagogiky
Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

Zakroužkujte, popř. doplňte:

1. Jsem:

- a) dívka
- b) chlapec

2. Je mi let.

3. Bydlím:

- a) v Mnichově Hradišti
- c) na vesnici

4. Doma máme:

- a) počítač s internetem
- b) počítač
- c) televizi
- d) kabelovou televizi nebo televizi ze satelitu
- e) playstation
- f) dvd přehrávač nebo videorekordér

5. Volný čas trávím nejraději (zakroužkuj maximálně 3 možnosti):

- a) hraním her na počítači nebo playstation
- b) sledováním televize
- c) na internetu
- d) sledováním filmů na dvd nebo videu
- e) posloucháním hudby
- f) četbou knih nebo časopisů
- g) jdu ven s kamarády
- h) sportováním
- i) procházkami po městě, v přírodě a pod.
- j) jdu s kamarády do kina
- k) věnuji se osobní zálibě (jakým).....
- l) navštěvuji zájmové kroužky (jaké).....

6. Jako nejdůležitější považuji (zatrhnout maximálně 3 možnosti):

- a) být fyzicky zdatný (-á)
- b) být hezký (-á)
- c) být zdravý (-á)
- d) mít dobrý vztah k rodičům
- e) mít dobré kamarády
- f) vydělávat hodně peněz
- g) mít auto
- h) získat vyšší vzdělání
- i) vynikat ve sportu
- j) činit ostatní lidi šťastné
- k) mít dost času na zábavu
- l) mít náboženskou víru

7. Ve všední den trávím čas na počítači nebo internetu, televize či u videoher:

- a) denně méně než 1 hodinu
- b) denně 1-2 hodiny
- c) denně 3-4 hodiny
- d) denně 5-6 hodin
- e) denně více než 6 hodin
- f) téměř žádný

8. O víkendu trávím čas na počítači nebo internetu, televize či u videoher:

- a) méně než 1 hod.
- b) denně 1-2 hod.
- c) denně 3-5 hod.
- d) denně 6-8 hod.
- e) více než 8 hod.
- f) téměř žádný

9. Na počítači nebo videohrách/herní konzoly/ hraji nejraději:

- a) akční hry
- b) strategické hry
- c) dětské a arkádové hry
- d) simulátory

- e) závodní hry /auta, lodě a pod/
- f) hry s výukou a naučné
- g) jiné, jaké:

10. Násilí k druhým ve hrách:

- a) se mi líbí a někdy bych si to chtěl vyzkoušet i ve skutečnosti
- b) se mi líbí, ale vím že ve skutečnosti se tak nesmím chovat
- c) nelíbí se mi to, ale hraji takové hry
- d) nelíbí se mi to, a takové hry nehraji

11. Na internetu mám nejradši

12. V televizi nejraději sleduji

13. Na tv se většinou dívám:

- a) sám
- b) spíše s matkou
- c) spíše s otcem
- d) s oběma rodiči
- e) se sourozencem (-ci)
- f) s někým jiným, s kým:

14. Když se dívám s rodiči na TV:

- a) baví se se mnou o tom co sleduji a vysvětlují, co je správné a co ne
- b) baví se se mnou, ale ne o tom co sledujeme, nevysvětlují co je správné a co ne
- c) u sledování televize se se mnou rodiče nebaví a nic nevysvětlují

15. Násilné scény v televizi a akční scény se zabíjením lidí se mi:

- a) líbí a rád je sleduji
- b) nelíbí, ale sleduji to
- c) nelíbí a nesleduji to

16. Když si mohu vybrat, dám přednost:

- a) hrám na počítači – videohrám
- b) počítači – internetu
- c) televizi
- d) jít do kina s kamarádem (s kamarádkou)
- e) jít se projít ven s kamarády
- f) jít se projít ven sám
- g) čtení knihy
- h) jít si zahrát nějakou sportovní hru /např. fotbal, volejbal, vybíjenou,.../
- i) něčemu jinému, čemu:

17. V televizi se nejraději dívám na (zatrhnout maximálně 3 možnosti):

- a) filmové pohádky
- b) animované pohádky a seriály
- c) akčním filmy
- d) horor
- e) hudební hitparádu
- f) zpravodajství

- g) pořadu o přírodě a zvířatech
- h) sportovní přenos
- i) soutěžní pořad
- j) staré filmy - pro pamětníky
- k) něco jiného, co:

18. Naopak v televizi vůbec nesleduji:

- a) filmové pohádky
- b) animované pohádky a seriály
- c) akčním filmy
- d) horor
- e) hudební hitparádu
- f) zpravodajství
- g) pořadu o přírodě a zvířatech
- h) sportovní přenos
- i) soutěžní pořad
- j) staré filmy - pro pamětníky
- k) něco jiného, co:

19. Na počítači nacházím (zatrhní nejvýše tři možnosti):

- a) informace
- b) zábavu- hry
- c) vzrušení
- d) vyplňuje mi volný čas
- e) odreagování
- f) něco jiného, co:

20. Moje nejoblíbenější stanice v televizi je:

21. Můj nejoblíbenější časopis:

- a) je:
- b) nečtu časopisy

22. Moje nejoblíbenější kniha:

- a) je:
- b) nečtu knihy

23. Moje nejoblíbenější stránka na internetu:

- a) je:
- b) nechodím na internet

24. Chodím na seznamky na internetu:

- a) ano a často
- b) ano, ale málo
- c) ne, vůbec

25. Myslím si, že internet a hraní her na počítači ovlivňuje vztahy mezi lidmi:

- a) k lepšímu
- b) k horšímu
- c) vůbec

d) nevím

26. Myslím si, že televize ovlivňuje vztahy mezi lidmi:

- a) k lepšímu
- b) k horšímu
- c) vůbec
- d) nevím

27. Největší trest je pro mě:

- a) zákaz počítač, kvůli internetu
- b) zákaz počítače, kvůli hrám nebo zákaz playstation
- c) zákaz divání se na televizi
- d) zákaz jít ven
- e) jiný zákaz, jaký:

28. Moje nejoblíbenější stanice na rádiu je

29. Chovají se někdy spolužáci ke mě ošklivě nebo násilně, podle toho jak viděli v televizi nebo ve hře na počítači?

- a) ano
- b) ne

30. Chovají se tak k jinému spolužákovi?

- a) ano
- b) ne

31. Bojují spolužáci ve škole proti sobě jako hrdinové z her na počítači nebo v televizi?

- a) ano, ale jen chlapci
- b) ano, chlapci i dívky
- c) ne

32. Doma jsem:

- a) s oběma rodiči
- b) jen s mamkou
- c) pouze s tátou
- d) s někým jiným, s kým:

33. Otec pracuje jako (povolání):

34. Matka pracuje jako (povolání):

Děkuji za spolupráci.

2.2.3 Výsledek dotazníkového průzkumu u věkové skupiny 10 - 11 let

Děti středního školního věku, věk 10-11 let. Dotazník vyplnilo více dívek než chlapců, konkrétně 19 dívek a 15 chlapců. 19 dětí žije na vesnici a 15 dětí žije ve městě, tedy v Mnichově Hradišti. Z dotazníku bylo zjištěno, že ve všech rodinách mají doma televizi, počítač s připojením internetu pak má 85% rodin. 50% dotazovaných dětí uvedlo, že mají doma kabelovou nebo satelitní

televizi, 35% dětí má doma konzoly s videohrami, tedy Playstation a podobně a 80% dětí uvedlo, že mají doma DVD. Jak nejčastěji děti tráví volný čas, kdy měly možnost výběru až tří možností, tak z 50% uvedly trávení volného času venku s kamarády, následovala četba časopisů a knih s 35% dotázaných dětí, teprve shodně s 32% následovala televize a sportování, a jen 23% získal počítač a videohry. 38% dětí zaškrtnulo kolonku jinak, kdy ze převládá u chlapců fotbal a u dívek keramika, klavír a jiný hudební nástroj a zpěv. Čas strávený u PC a videoher byl u chlapců uveden více než u děvčat a to v poměru 3:1. V žebříčku osobních hodnot chlapci i dívky shodně nejvíce upřednostňují být zdravý, mít dobré kamarády a dobrý vztah k rodičům. U dívek se pak na 4. místě umístilo dosáhnout co nejvyšší vzdělání, u chlapců pak vynikat ve sportu.

Násilí v televizi a v počítačových hrách a videohrách se 56% dotázaných chlapcům líbí, ale vědí, že se tak ve skutečnosti nemůžou chovat, 25% chlapců se nelíbí a takové hry nehrají a 2 chlapci uvedli, že se jim násilí líbí a chtěli by jej jako ve hře nebo v televizi vyzkoušet i ve skutečnosti. Dívky převážně v 70% uvedly, že se jim násilí ve hrách nelíbí a takové hry nehrají a 20% dívek uvedlo, že se jim nelíbí, ale tyto hry hrají. Za zarážející pozornost stojí, že 1 dívka uvedla, že se jí násilí ve hrách líbí a chtěla by to někdy vyzkoušet i ve skutečnosti.

Čas strávený u televize, internetu, PC her či videoher je u chlapců i dívek této věkové kategorie relativně nízký, u dívek až na jednu dívku do 2 hodin denně, kdy polovina z dotázaných u těchto elektronických médiích netráví čas vůbec nebo max. do 1 hodiny denně. U chlapců pouze třetina dotázaných tráví u zmíněných elektronických médií více než 2 hodiny denně a to max. 3-4 hodiny. Co se týká her, u chlapců věkové kategorie 10-11 let vedou akční a strategické hry, následované závodními hrami a adventurami. Dívky upřednostňují hry výukové, závodní a simulátory, naopak akční strategické hry téměř nehrají. Na internetu dotazovaní chlapci i dívky nejraději hrají hry. V televizi se chlapci i dívky shodně nejraději dívají na komedie a filmy, následují seriály a u chlapců navíc sportovní přenosy.

V důležitém bloku dvou otázek s kým se dívají na televizi a zda jim rodiče vysvětlují některé důležité a náročné scény v televizi, např. násilné scény a podobně, 70% dotazovaných chlapců uvedlo, že se dívají sami. U dívek pak převládá ze 70% převládá, že se dívají s rodiči, sourozenci nebo s dědou či babičkou. Tedy zde naopak pouze necelá třetina dívek se dívá na televizi sama. Jen 20% chlapců uvedlo, že se s nimi rodiče baví o tom co v televizi vidí a vysvětlují, co a jak je ve skutečnosti a co je správné. U dívek je toto číslo vyšší, konkrétně 1/3 dotázaných dívek uvedla, že se s nimi rodiče baví o tom co v televizi vidí a vysvětlují, co a jak je ve skutečnosti a co je správné. Chlapci dávají přednost shodně počítačovým hrám, internetu, čtení knihy a sportu nebo sportovním

kolektivním hrám, dívky pak jednoznačně tomu jít se projít ven s kamarádkami nebo kamarády, s odstupem pak shodně sportu nebo sportovním kolektivním hrám, jít do kina a internetu.

Násilí v televizi sleduje a líbí se 1/3 z dotázaných chlapců to věkové kategorie, u dívek je to pak téměř zanedbatelné číslo, z 19 dotázaných dívek této věkové kategorie se násilí v televizi líbí pouze 2 z nich. V televizi chlapci nejraději sledují akční filmy a sportovní přenosy, s odstupem následují horory, naopak převážně nesledují staré filmy-filmy pro pamětníky, následují pak horory a hitparády. U dívek jsou neoblíbenější akční filmy, animované pohádky a pořady o přírodě a zvířatech, neoblíbené pak jsou u dívek na prvním místě horory a následuje zpravodajství a staré filmy-filmy pro pamětníky. Na počítači chlapci a dívky vzorku této věkové kategorie 10-11 let nacházejí shodně nejčastěji zábavu-hry a informace.

Co se týká preference časopisů, chlapci uváděli různé a 40% chlapců uvedlo, že časopisy vůbec nečte, dívky pak preferují Bravo, Bravo Girl a Top Dívku. U chlapců byla nejoblíbenější kniha Klub záhad, dívky se na žádné neshodly. Nejoblíbenější internetové portály u chlapců byly superhry.cz a youtube.com, u dívek pak lidé.cz. Nejoblíbenější TV stanice u chlapců i u dívek je Nova, u chlapců následovaná Prima Cool, u dívek pak stanicemi Disney Channel a Prima. Nejoblíbenější rozhlasová stanice chlapců i dívek je Evropa 2.

Chlapci i dívky této kategorie dále shodně uváděli, že nevědí, jestli a jak televize a hraní PC her ovlivňuje vztahy mezi lidmi. 3 chlapci a 6 dívek uvedli, že si myslí, že televize a hraní PC her ovlivňuje vztahy mezi lidmi k horšímu. Nejhorší trest je u chlapců i dívek shodně zákaz jít ven, následuje shodně zákaz dívání se na televizi, u chlapců společně se zákazem PC. Na otázku, zda se spolužáci ve třídě mezi sebou chovají ošklivě jako v násilných PC hrách nebo v televizi, tak k jiným ano uvedli pouze 1 dívka a 1 chlapec, žádnému z dotázaných dětí se to ale neděje osobně.

2.2.4 Výsledek dotazníkového průzkumu u věkové skupiny 14 - 16 let

Děti staršího školního věku, věk 14-16 let. Dotazník vyplnilo více dívek než chlapců, konkrétně 23 dívek a 17 chlapců. 26 dětí žije na vesnici a 14 dětí žije ve městě, tedy v Mnichově Hradišti. Z dotazníku bylo zjištěno, že ve všech rodinách mají doma televizi, počítač s připojením internetu pak má 97% rodin. Téměř 60% dotazovaných dětí uvedlo, že mají doma kabelovou nebo satelitní televizi, 25 dětí mají doma konzoly s videohrami, tedy Playstation a podobně a přes 90% dětí uvedlo, že mají doma DVD. Jak nejčastěji děti tráví volný čas, kdy měly možnost výběru až tří možností, tak z více jak 60% uvedly trávení volného času venku s kamarády, těsně následovalo sportování a poslech hudby a velmi významný téměř 40% byl čas trávený na internetu. Sledováním

televize vzorek dotazovaných dětí volný čas téměř netráví, pouze z 10%. Čas strávený u PC a videoher byl u chlapců uveden více než u děvčat a to v poměru 7:1. V žebříčku osobních hodnot chlapci i dívky shodně nejvíce upřednostňují být zdravý, mít dobré kamarády a dobrý vztah k rodičům. U dívek se pak na 4. místě umístilo dosáhnout co nejvyšší vzdělání, u chlapců pak být fyzicky zdatný.

Násilí v televizi a v počítačových hrách a videohrách se 35% dotázaných chlapců líbí, ale vědí, že se tak ve skutečnosti nemůžou chovat, jen 2 chlapců se nelíbí a takové hry nehrají a 2 chlapci naopak uvedli, že se jim násilí líbí a chtěli by jej jako ve hře nebo v televizi vyzkoušet i ve skutečnosti. Dívky téměř ze 60% uvedly, že se jim násilí ve hrách nelíbí a takové hry nehrají a nebo téměř 20% dívek uvedlo, že se jim nelíbí, ale tyto hry hrají. Za zarážející pozornost stojí, že i v této věkové kategorii 1 dívka uvedla, že se jí násilí ve hrách líbí a chtěla by to někdy vyzkoušet i ve skutečnosti.

Čas strávený u televize, internetu, PC her či videoher je u chlapců i dívek této věkové kategorie shodný, převážně v rozmezí 1 - 4 hodin denně. Ve všední den se nenašel nikdo, kdo by by u těchto médií netrávil vůbec žádný čas. 10% dětí uvedlo, že tráví více než 5 hodin denně u těchto médií v týdnu a více než 8 hodin denně o víkendu, stejně po dvou zde byli zastoupeni chlapci a dívky. Co se týká her, u chlapců věkové kategorie 14-16 let vedou akční a strategické hry, následované závodními hrami a adventurami. Dívky upřednostňují hry strategické, hned za nimi závodní a akční hry. Na internetu dotazovaní chlapci nejčastěji hrají on-line hry a dívky pak tráví čas nejraději na facebooku. V televizi se chlapci i dívky shodně nejraději dívají na seriály, následují komedie a filmy, u chlapců navíc sportovní přenosy.

V důležitém bloku dvou otázek s kým se dívají na televizi a zda jim rodiče vysvětlují některé důležité a náročné scény v televizi, např. násilné scény a podobně, přes 80% dotazovaných chlapců uvedlo, že se dívají sami. U dívek je toto číslo nižší a to 65%, ostatní dívky se dívají s rodiči, sourozenci nebo s přítelem. Kolem 25% chlapců i dívek uvedlo, že se s nimi rodiče baví o tom co v televizi vidí a vysvětlují, co a jak je ve skutečnosti a co je správné. Chlapci dávají přednost shodně počítačovým hrám, internetu, jít ven s kamarády a sportu nebo sportovním kolektivním hrám, dívky pak jednoznačně tomu jít se projít ven s kamarádkami nebo kamarády, s odstupem pak shodně jít do kina a internetu.

Násilí v televizi sleduje a líbí více než 50% z dotázaných chlapců této věkové kategorie, u dívek je to pak téměř 40% dotázaných dívek této věkové kategorie. V televizi chlapci nejraději

sledují akční filmy, horory a sportovní přenosy, naopak převážně nesledují staré filmy-filmy pro pamětníky. U dívek jsou neoblíbenější hudební hitparády a horory, s odstupem následují filmové pohádky a sportovní přenosy a akční filmy, neoblíbené jsou pak u dívek na prvním místě staré filmy-filmy pro pamětníky a následuje zpravodajství. Na počítači chlapci a dívky vzorku této věkové kategorie 14-16 let nacházejí shodně nejčastěji zábavu-hry, informace, vzrušení a odreagování.

Co se týká preference časopisů, chlapci uváděli nejvíce ABC a 21. století a těsně přes 40% chlapců uvedlo, že časopisy vůbec nečte, dívky pak preferují Bravo, následují s odstupem Bravo Girl a Top Dívka. Chlapci se na nejoblíbenější knize neshodli, uvádějí různé a téměř ½ chlapců knihy nečte. Dívky se rovněž na žádné knize neshodly, vůbec nečte knihy jen 20% dotázaných dívek, tedy 5 z 23 dotázaných. Nejoblíbenější internetové portály u chlapců byly youtube.com a facebook, u dívek pak vyhrál facebook následovaný youtube.com a lidé.cz. Nejoblíbenější TV stanice u chlapců vzorku této věkové kategorie je Prima Cool. U dívek pak Nova, následovaná stanicemi Prima Cool, Disney Channel a Prima. Nejoblíbenější rozhlasová stanice chlapců a dívek je i u této věkové kategorie rovněž Evropa 2.

Podle cca. 15% chlapců této věkové kategorie televize a hraní PC her ovlivňuje vztahy mezi lidmi k horšímu. Dívky zde rozdělily hraní PC her a sledování televize, kdy sledování televize vztahy k horšímu ovlivňuje dle názoru necelých 10% dotázaných dívek, ale hraní PC vztahy k horšímu ovlivňuje dle názoru už 35% dotázaných dívek, tedy cca. 1/3. Nejhorší trest je u chlapců i dívek shodně zákaz jít ven, následuje shodně zákaz dívání se na televizi. Na otázku, zda se spolužáci ve třídě mezi sebou chovají násilně tak jak to vidí v násilných PC hrách nebo v televizi, tak k jiným ano uvedlo přes 20% chlapců a 35% dívek. 3 dívky a 4 chlapci dokonce uvedli, že přímo k nim se někdo ze spolužáků chová násilně tak, jak to vidí v PC hrách nebo v televizi.

2.3 Komplexní vyhodnocení mého průzkumu

V části průzkumu u dětí předškolního a mladšího školního věku, jsem si především u dětí předškolního věku potvrdil, jak násilí z obrazovky může mít okamžitý vliv na chování dětí a to i násilí v animovaných seriálech, jehož nebezpečí si tolik neuvědomujeme. Je zde rovněž vidět a potvrzuje se, že tyto děti nejsou ještě schopny rozeznávat mezi realitou a fikcí. Nejvíce to bylo patrné na popisovaném chování jednoho z chlapců v mateřské škole. Rovněž se zde potvrdilo, že vnímané násilí působí především na děti, které k tomu mají již dispozice, tedy nepůsobí na děti

klidné a tyto děti sledují a přijímají takovéto pořady spíše rozpačitě. Klidnější děti si naopak vybírají a preferují pořady bez násilí, emočně působivější a klidnější.

V části průzkumu prováděného mezi dětmi středního školního věku a staršího školního věku dotazníkem se potvrdilo, že elektronická média jsou již plně součástí života dnešních dětí a mládeže. Rovněž se potvrdilo, že násilí a násilné scény se více líbí chlapcům a že některé děti skutečně mohou být vnímaným násilím v médiích, tedy v televizi, filmech, PC a videohrách více ovlivněny než ostatní a mohou se tak, jak vnímají v televizi a PC či videohrách chovat i ke svému okolí, ke svým vrstevníkům. Tato skupinka dětí je skutečně však malá, zasahuje však i dívky, i když daleko méně než chlapce. Záleží zde také na době, kterou děti této rizikové skupiny s dispozicí k agresivnějšímu chování, tráví sledováním televize nebo hraním PC her nebo videoher. Rovněž je zde vidět, že děti již dokáží rozlišovat mezi realitou a fikcí a dokáží si uvědomovat následky násilného chování a jednání. Dále se potvrdilo, že již i část rodičů si je vědoma nebezpečí, kterým pro děti může být vnímání násilí například v televizi a s dětmi se dívají a scény a věci, kterým děti ještě zcela nerozumí a to, čemu jejich děti nerozumí, jim vysvětlují.

2.4 Rady a doporučení omezující negativní vlivy médií a informačních technologií na děti a mládež

V této kapitole bych chtěl na základě zjištění, poznatků, převzatých výsledků výzkumů a odborných názorů a zjištění odborníků a osob zabývajících se problematikou negativního vlivu současných především elektronických médií na děti a mládež, jak uvádím v teoretické části této bakalářské práce a samozřejmě i na základě poznatků získaných vlastním průzkumem, tak jak je prezentuji v praktické části své bakalářské práce, zmínit doporučení, názory, náměty a dalo by se říci i pravidla, důležitá pro správný a zdravý vývoj našich dětí po všech stránkách:

- Je vhodné dívat se na pořady společně s dětmi, musíme mít přehled, na co se naše dítě dívá a zařídít, aby se děti dívaly skutečně jen na to, co nebude nějakým způsobem negativně narušovat jeho duševní vývoj a rozvíjení. Mladší děti je potřeba chránit před sledováním a přijímáním násilí, ať už je to jen jako divák televize. Pokud již starší dítě s námi sleduje film, ve kterém je v nějaké míře prezentováno násilí, je potřeba s dítětem situaci ve filmu prodiskutovat, vysvětlit mu, že to co hrdina ve filmu udělá, nemusí vždy dopadnout dobře, co by to znamenalo ve skutečnosti, jak by při chování, které hrdina předvádí ve filmu, mohl dopadnout ve skutečnosti, jaké by si přivodil následky nebo zranění, že by se mohlo i stát, že by třeba už nikdy nemohl dělat to co jako zdravý. A

především si také povídat o tom, jestli je nutné tak jako hrdina nebo ostatní postavy to řešit násilím, jestli by se to ve skutečnosti nedokázalo udělat jinak. Tím už v dítěti budeme budovat schopnost rozeznání reality od fikce a nemělo by dojít k zafixování, nápodobě negativního, např. agresivního modelu chování.

- Na předchozí odstavce tedy navazuje i potřeba naučit dítě, aby si dokázalo samo dobře a vhodně vybírat to, co bude z nabídky televizních stanic sledovat, kdy totéž platí i u hraní her a sledování internetu. V návaznosti na to pak vést dítě i k kritickému diváctví, to znamená k přemýšlení o tom, co sleduji a zavrnutí určitého negativního obsahu televizních pořadů a jeho nesledování.

- Dobré je samozřejmě také dítěti místo usednutí k PC či k televizi nabídnout knihu, vždyť kniha jako tzv. sociokulturní samozřejmost rozvíjí jak slovní zásobu dítěte, tak jeho představivost, myšlení, gramatiku, a další jeho osobnostní rozvoj. Čtení není to, co je člověku přirozené a proto je velmi dobré a hlavně důležité vypěstovat v dětech vztah ke knize, obecně pak ke čtení.

- Velmi důležitá je tady opatrnost u počítačových her nebo videoher. Může se stát že právě počítač nahradí dětem kamaráda a může to vést k sociálnímu stranění se jedince od kolektivu či vrstevníků, místo společnosti, kamarádu pak bude vyhledávat samotu u počítače nebo v dospělosti jen samotu a nebude schopen se bavit s ostatními. Zároveň je také nutné děti chránit před hrami s násilím, které jsou na násilí postaveny a je jich ohromné množství. Zde už hrozí i jak jsem již výše zmínil, narušení zdravého psychického vývoje dítěte. A proto je nutné, abychom měli kontrolu nad tím co a jaké hry dítě hraje a zda u hraní her na PC nebo videoher, pokud už je hraje, netráví příliš dlouhý čas, jelikož sedavý způsob života není dobrý pro fyzický vývoj dítěte a pro jeho zdraví. Stejně pak toto vše platí u starších dětí a mládeže i při surfování na internetu.

- Zde je tedy dobré, naučit dítě vůli, odměřovat si čas strávený sledováním televize, u PC při hrách či u internetu, a najít u nich vůli televizi či internet vypnout a věnovat si jiným aktivitám. Tady by jsme tedy dětem měli jasně určit jaký maximální čas daný den mohou u PC či sledováním televize strávit a dohlédnout nad tím, že to tak děti skutečně dodržují. Dokázat dítě naučit to, že pokud je nějakým televizním pořadem zklamáno, že prostě televizi vypne. U starších dětí by se nám už mělo podařit vysvětlit vliv a škodlivost

násilných, nemorálních a podobných scén v televizi, v PC hrách nebo videohrách, či na internetu.

- Špatné je také používat televizi jako kulisu. Dobré je pak třeba alespoň jednou týdně naučit dítě obejít se bez uvedených elektronických médií, tedy televize, PC či internetu, a dokázat den strávit jinak, jinými aktivitami. Je potřeba dokázat nabídnout dítěti i ušlechtlejší zábavu a poznávání světa, než je jen sledování televize, hraní PC her nebo videoher. Děti například potřebují pohyb, vždyť jím v první řadě dítě poznává svoje tělo. Dále je pro ně pohybová aktivita jedna ze zásadních věcí pro jejich tělesný rozvoj a další život a navíc se v prvních letech života rozhodujícím způsobem podílí na formování mozku.

- Pro dobrý vývoj osobnosti dítěte je velmi důležitá hra. Hra je vlastně základem pro formování osobnosti dítěte již v předškolním věku. Je velmi důležité, aby dospělý, ať už rodič přímo v rodině, nebo mimo rodinu vychovatel, vstupoval do dětské hry. Díky hře se dítě ocitne v jiném světě, ve světě bezpečném, který je jenom jako a právě zde se seznamuje nejen samo se sebou tím, že prožívá a seznamuje se se svými emocemi, ale také se učí používat fantazii a jejím prostřednictvím rozvíjí v sobě tvořivost, vytváří si a prožívá různé příběhy a to vše má pak následně zásadní význam pro utváření jeho budoucí identity.

- Naopak hře ovlivněné televizí nebo počítačem – počítačovými hrami či videohrami, chybí tvořivost, je zredukovaná na nápodobu násilí a mimiky hrdinů a hrozí zde nebezpečí napodobování násilí. Může to vést dále k zafixování si tohoto vnímaného chování, kdy právě násilná řešení, které jsou značně impulzivní, jsou protikladem řešení promyšleného, které by rozvíjelo rozumové schopnosti a tvořivost dítěte.

- Děti také mají potřebu osobního oslovení. To znamená, že například čtená nebo vyprávěná pohádka má pro vývoj řeči dítěte, pro jeho fantazii a v neposlední řadě pro rozvoj jeho duševních kvalit mnohem větší význam než sebehezčí pohádka puštěná v televizi. Vyprávění, především jeho dynamiku, můžeme přizpůsobit momentálnímu stavu, pohodě či nepohodě dítěte, jeho reakcím či otázkám. A navíc se čtením pohádky rodičem v dítěti prohlubuje i vztah mezi rodiči a dítětem.

- Musíme mít na vědomí, že právě rodič, nejbližší dospělý, je pro dítě vzorem pro napodobení při utváření jeho osobnosti a právě dospělý svým vztahem k těmto médiím je pro dítě vzorem buď dobrým nebo špatným.

- Pokud máme doma dospívajícího, s tím bychom měli hovořit na dané téma již jako rovný s rovným. Je nutné před nimi mluvit otevřeně o úrovni některých pořadů v televizi, filmů, DVD, PC her či videoher a jejich dopadech na ně.

- Nemůžeme však na děti působit jenom represí, tedy omezováním, zákazy, ale je nutné působit také pozitivními vzory a být dítěti oporou. Musíme být pro dítě tím, kdo umí vnést řád do chaosu, který je v dětském nitru při utváření jeho osobnosti a poznávání světa. Tedy umět ho vést, naučit ho spravedlnosti a být pro něho pevnou rukou, kde dítě pozná, že někomu na něm záleží, na o tom jaký a co z něho bude. Tím vším dítěti poskytneme to nejcennější a nejdůležitější v životě, pocit jistoty zázemí a bezpečí. Opravdová rodičovská autorita je tím nejdůležitějším předpokladem správného vyřešení trojúhelníku rodiče – dítě – televize (nebo PC).

- Když dítěti nepovolíme dívat se na něco v televizi nebo hrát nějakou hru, dítě musí vědět proč tomu tak je a pochopit, že to děláme pro něho, proto, že nám na něm záleží a že je to tedy pro jeho dobro. Také je potřeba působit na děti tak, aby si uvědomili, že nemohou mít vše, že jsou i důležitější věci. A aby také pochopili pravý smysl reklamy a že vše co v reklamě je propagováno, nemusí být nejlepší.

- Důležité je ale i ergonomické hledisko, tedy aby např. počítač byl správně umístěn, nezastrčen v tmavém koutě nebo v místnosti bez oken. Dobrý je mít od počítače výhled ven. Důležitá je i výška a tvar židle, vzdálenost očí od monitoru, poloha rukou. Ruce položené na stole by měly svírat v lokti pravý úhel. Nedostatek pohybu a dlouhodobé sezení u PC jsou charakteristickým projevem dnešní společnosti. Velmi často pak trpí už i děti bolestmi zad, za krkem, bolestmi hlavy, zhoršuje se jim zrak a podobně. Proto je důležité kombinovat sezení u PC s pohybovými aktivitami.

- Jak jsme již zmínili, důležitá je pozornost dospělého, vědět co naše děti dělají a čím se při jejich kontaktu se zmíněnými elektronickými médii zabavují.

- A na závěr bych chtěl apelovat, abychom dětem věnovali více svého času. Hra rodičů s dětmi doma nebo venku, společné sportovní aktivity, výlety do přírody, povídání si a podobně, místo toho, abychom děti nechali bez povšimnutí a zájmu konzumovat násilí v některých TV pořadech a v některých PC hrách.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se pokusil nastínit, že především elektronická média dnešní společnosti dokáží ovlivňovat pohled dětí a mládeže tak, že modifikují jejich postoje k okolí, lidem a různým tématům. Znamená to, že média a další moderní informační prostředky a technologie dokáží formovat hierarchii témat, která jsou jak pro společnost, tak pro jednotlivce důležitá. Už v raném dětském věku se média spolupodílejí na formování osobnosti dítěte. Prostřednictvím médií jsou pak dítěti předloženy vzorce chování, normy a vzorce přijatelného chování. Prostřednictvím médií děti a mládež získávají nové poznatky, získávají si a prohlubují dovednosti, rozšiřují si hranice poznání, strukturují své přesvědčení, názory a postoje. Média se dále podílejí na socializaci dítěte a jeho zavedení do života ve společnosti. Mají schopnost předávat lidem nové poznatky a dovednosti, rozšiřovat hranice jejich poznání i strukturu jejich postojů a přesvědčení. Pro vnímání médií dětmi je dále velmi důležitá schopnost rozlišení reality a fikce, kdy jak jsem zjistil na základě prezentovaných textů a vlastního výzkumu, dítě je schopno mezi realitou a fikcí vnímanou z obrazovky televize či monitoru PC rozlišovat nejdříve zhruba od 8 roku věku.

Současná společnost je zaplavena obrovským množstvím různých ať už tištěných či elektronických médií. Tyto média přinášejí informace z různých oblastí života a dále zábavu různého druhu. Teď je tedy na každém dítěti, zda si vybere to správné. U dětí a následně i mládeže je tedy velmi důležité, aby v tomto labyrintu informací a zábavy zvolily tu správnou cestu, tedy vybíraly ty správné informace a dokázaly vybírat i v mediální zábavě. To vše je důležité pro najít té správné životní cesty, která vede tím správným směrem.

A právě zde v nejvyšší míře pomůže rodina, dále pak škola, popřípadě pak lidé zodpovědní například za volnočasové aktivity dětí a podobně. Jestliže se tak neděje a děti například bez dohledu a regulace rodičů tráví stále více svého času u televize či u monitoru PC, dochází pak jak k odcizení dítěte od rodičů, ale samozřejmě může dojít k celkovému narušení sociálních vztahů dítěte například k vrstevníkům a podobně. To se pak u dětí může projevit tím, že budou méně vyrovnané, labilnější a tím i více zranitelné. To vše se pak může projevit v pubertě a to například hraným siláctvím, drsným slovníkem a nebo i šikanou.

Je tedy nutné v co nejvyšší možné míře se dítěti věnovat, vědět na co se dívá v televizi, dokázat mu vysvětlit jemu nesrozumitelné scény, regulovat jeho čas strávený u televize a PC, aby byl minimálně v rovnováze s dalšími pohybovými aktivitami, pobytem venku a nebo třeba čtením knihy. Kniha je navíc velmi dobrým pomocníkem, i když z nějakého důvodu rodiče na děti nemají

tolik času, kolik by bylo potřeba. U knihy si dítě rozvíjí představivost, fantazii, rozšiřuje si slovní zásobu, rozvíjí si intelekt a kritické myšlení. Dítě tedy pouze nekonzumuje bezmyšlenkovitě vnímaný děj z obrazovky. Při četbě se dítě učí dále pracovat s textem a pomáhá mu i v budoucím studiu. Tím, že čtení rovněž přináší vyšší kulturní i společenskou aktivitu, mělo by být čtení a tedy vztah ke knize u dětí a mládeže rozvíjen a podporován. Stejně tak posazení malých dětí k obrazovce a puštění pohádky nenahradí čtení pohádky dítěti rodiči. Nejenže tím prohlubujeme vztah mezi rodiči a dítětem, že to dětem vnitřně přináší vyšší vnitřní uspokojení a emočně pozitivnější ladění, ale při četbě jak jsem již zmínil, si dítě rozšiřuje fantazii, intelekt a podobně.

Další důležitá věc je chránit děti před konzumováním násilí z televizní obrazovky a PC nebo videoher. Naučit tedy děti vybírat si hry a pořady v televizi. Především nejnebezpečnější je vnímání násilí v době, kdy si dítě utváří svoji osobnost. Zde musíme být velmi obezřetní, být dítěti nablízku a být mu nápomocni. Dokázat s ním trávit čas, umět ho vést a nasměrovat správným směrem, na správné a pro jeho život důležité hodnoty a cíle a být mu silnou oporou.

Také si myslím, že především děti z neúplných rodin by se měly chránit před nadměrným sledováním televize nebo vysedáváním před monitorem PC. V těchto rodinách se může stát, že děti nedostávají tolik pozornosti a starostlivé rodičovské péče, jako je tomu zpravidla v úplných rodinách.

Seznam použitých informačních zdrojů

Monografie:

Béreš, Marián. Jak manipulovat s lidmi a nenechat se sám zmanipulovat. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1840-5

Čermák, Ivo. Lidská agrese a její souvislosti. 1. vydání, Žďár nad Sázavou: Fakta v.o.s., 1999. ISBN 80-902614-1-8

Hvízdala, Karel. Moc a nemoc médií : rozhovory, eseje a články 2000-2003. 1. vydání. Praha : Máj, 2003. ISBN 80-86643-07-7

Kraus, Wolfgang. Televize – nový kontinent: Kultura nebo chaos? 1. vydání. Praha : Československá televize, 1991, ISBN 80-85005-02-6

McLuhan, Herbert Marshall. Jak rozumět médiím. 1. vydání. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-20702-96-2

Meyrowitz, Joshua. Všude a nikde: vliv elektronických médií na sociální chování. 1. české vydání. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-0905-3

Pešatová, Ilona. Sociálně patologické jevy u dětí školního věku. 1. vydání, Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-291-3

Reichlin, Gail. Winkler, Caroline. Výchova dětí 100+1 rada pro každou situaci. 1. české vyd. Brno, Computer Press: 2007. ISBN 978-80-251-1638-8

Ramonet, Ignacio. Tyranie médií. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1037-6

Sak, Petr. Člověk a vzdělání v informační společnosti. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-230-0

Sak, Petr. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. 1. vydání. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8

Schellmann, Bernhard. Média: základní pojmy, návrhy, výroby. 1. české vydání. Praha: Europa-Sobotáles, 2004. ISBN 80-86706-06-0

Svoboda, Adolf. O lidském mozku. 1. vydání. Praha: Volání, 2006. ISBN 80-86084-08-6

Vlastník, Jiří. Televizní násilí a zákon : Vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho právní úprava. 1. vydání. Olomouc: Votobia, 2005. ISBN 80-7220-245-6

Elektronické informační zdroje:

URL: <<http://www.svice.cz/clanek74-Jsou-pocitacove-hry-prospesne-nebo-skodlive>> Svíce.cz.

Janda Aleš: Jsou počítačové hry prospěšné nebo škodlivé?, 2005

URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Agresivita>> Wikipedia.org: Otevřená encyklopedie

URL: <<http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>> Rodina.cz. Mgr. Vyhnálek Jan: Vliv násilí v médiích na vývoj dětí., 2005

URL: <<http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>> Rodina.cz. MUDr. Dostál Lukáš: Dítě a TV., 2003

URL: <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/140034-media#Hork.C3.A1_a_chladn.C3.A1>

Encyklopedie.seznam.cz. 2008

URL: <<http://www.webdesign.paysoft.cz/clanky/2006/historie-internetu/>> Webdesign.paysoft.cz.

2008

URL: <<http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>> Rodina.cz. MUDr. Lukáš Dostál: Děti a my., 2003

URL: <<http://www.blisty.cz/art/23291.html>> Sak Petr, 2006

URL: <http://www.drogy.net/portal/ostatni/drogy-a-media-2/z-domova-2/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-_2006_08_18.html>

URL: <<http://www.babinet.cz/podlupou-2564-vliv-pocitacovych-her-na-agresivitu-deti.html>>

URL: <<http://www.svice.cz/clanek74-Jsou-pocitacove-hry-prospesne-nebo-skodlive>> Svíce.cz.

Janda Aleš, 2005

URL: <<http://www.rodina.cz/clanek6017.htm>> Rodina.cz. Čechová Barbara, 2007

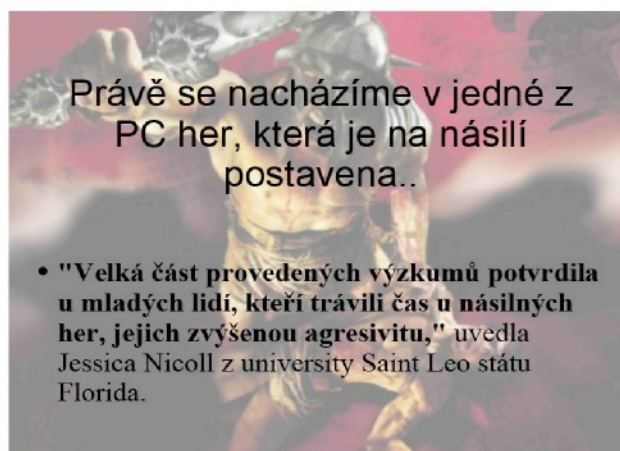
URL: <<http://www.rodina.cz/clanek2844.htm>> Rodina.cz. Suchý Adam, 2002

Příloha (na přiloženém CD i ve formě prezentace):

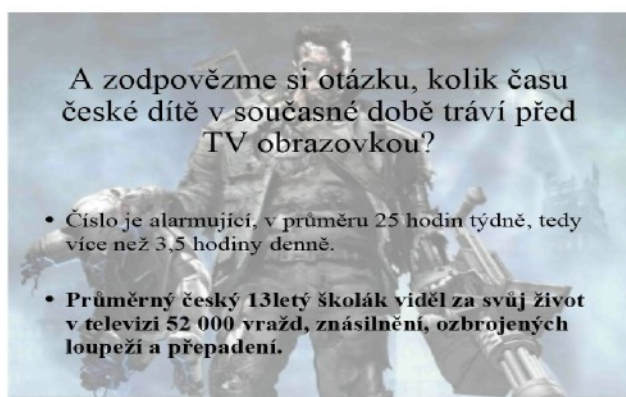
VLIV NÁSILÍ V MÉDIÍCH NA CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

- Má násilí prezentované v médiích, ať už v TV, filmech, PC hrách apod., vliv na agresivitu dětí a mládeže?
- právě to jsem se pokusil mj. zodpovědět ve své Bakalářské práci a stručně v této prezentaci.

Právě se nacházíme v jedné z PC her, která je na násilí postavena..

- "Velká část provedených výzkumů potvrdila u mladých lidí, kteří trávili čas u násilných her, jejich zvýšenou agresivitu," uvedla Jessica Nicoll z university Saint Leo státu Florida.

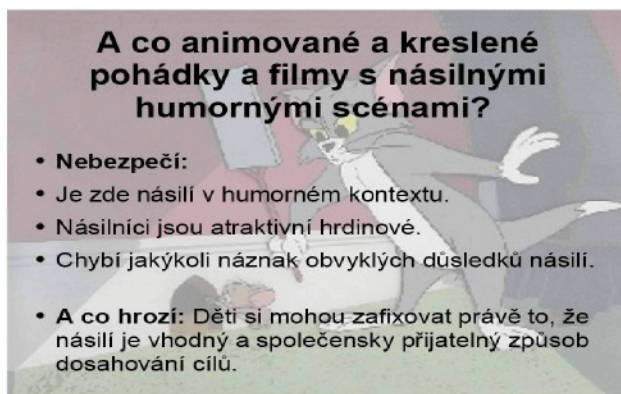
A zodpovězme si otázku, kolik času české dítě v současné době tráví před TV obrazovkou?

- Číslo je alarmující, v průměru 25 hodin týdně, tedy více než 3,5 hodiny denně.
- Průměrný český 13letý školák viděl za svůj život v televizi 52 000 vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a přepadení.

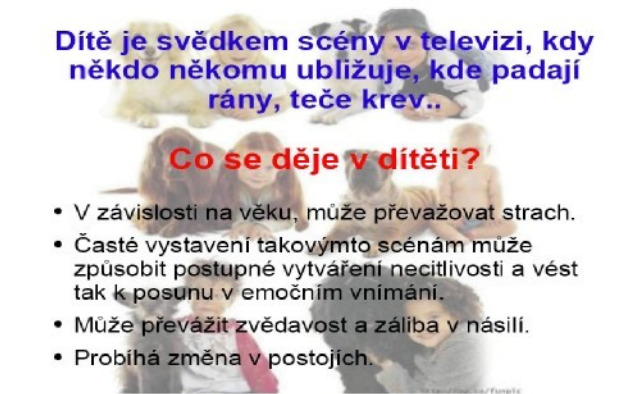
Kritickým obdobím je věk mezi 6–8 lety dítěte.

- Důvody:
- Mediální násilí u dětí zasahuje do vývoje tvořící se osobnosti.
- Násilné chování si dítě osvojuje od nejranějšího věku.
- Ve věku mezi 7 až 10 roky se nachází dítě stále ještě ve fázi, kdy pro něj neexistuje jednoznačná hranice mezi vnitřním a zevním světem a není ještě schopné ani v televizních pořadech jasně odlišovat skutečnost a fikci.

A co animované a kreslené pohádky a filmy s násilnými humornými scénami?

- **Nebezpečí:**
- Je zde násilí v humorném kontextu.
- Násilníci jsou atraktivní hrdinové.
- Chybí jakýkoli náznak obvyklých důsledků násilí.
- **A co hrozí:** Děti si mohou zafixovat právě to, že násilí je vhodný a společensky přijatelný způsob dosahování cílů.

Dítě je svědkem scény v televizi, kdy někdo někomu ubližuje, kde padají rány, teče krev..

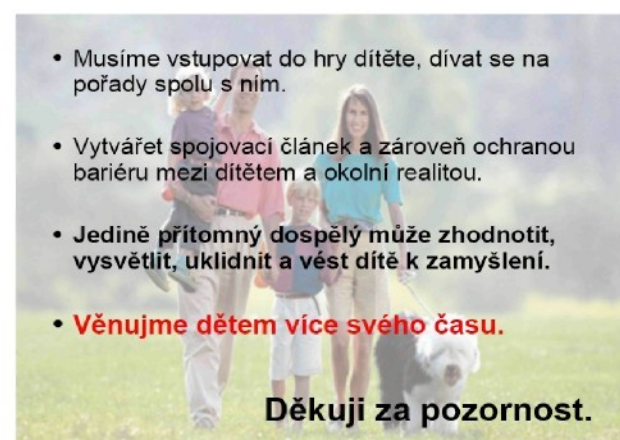
Co se děje v dítěti?

- V závislosti na věku, může převažovat strach.
- Časté vystavení takovýmto scénám může způsobit postupné vytváření necitlivosti a vést tak k posunu v emočním vnímání.
- Může převažovat zvědavost a záliba v násilí.
- Probíhá změna v postojích.

A co dělat proti tomu, aby násilí v médiích neovlivňovalo vývoj našich dětí?

- Pozorná přítomnost dospělého.
- Musíme vědět, na co se dítě dívá a zhodnotit vhodnost pořadu a množství času stráveného před televizí nebo videohrami.

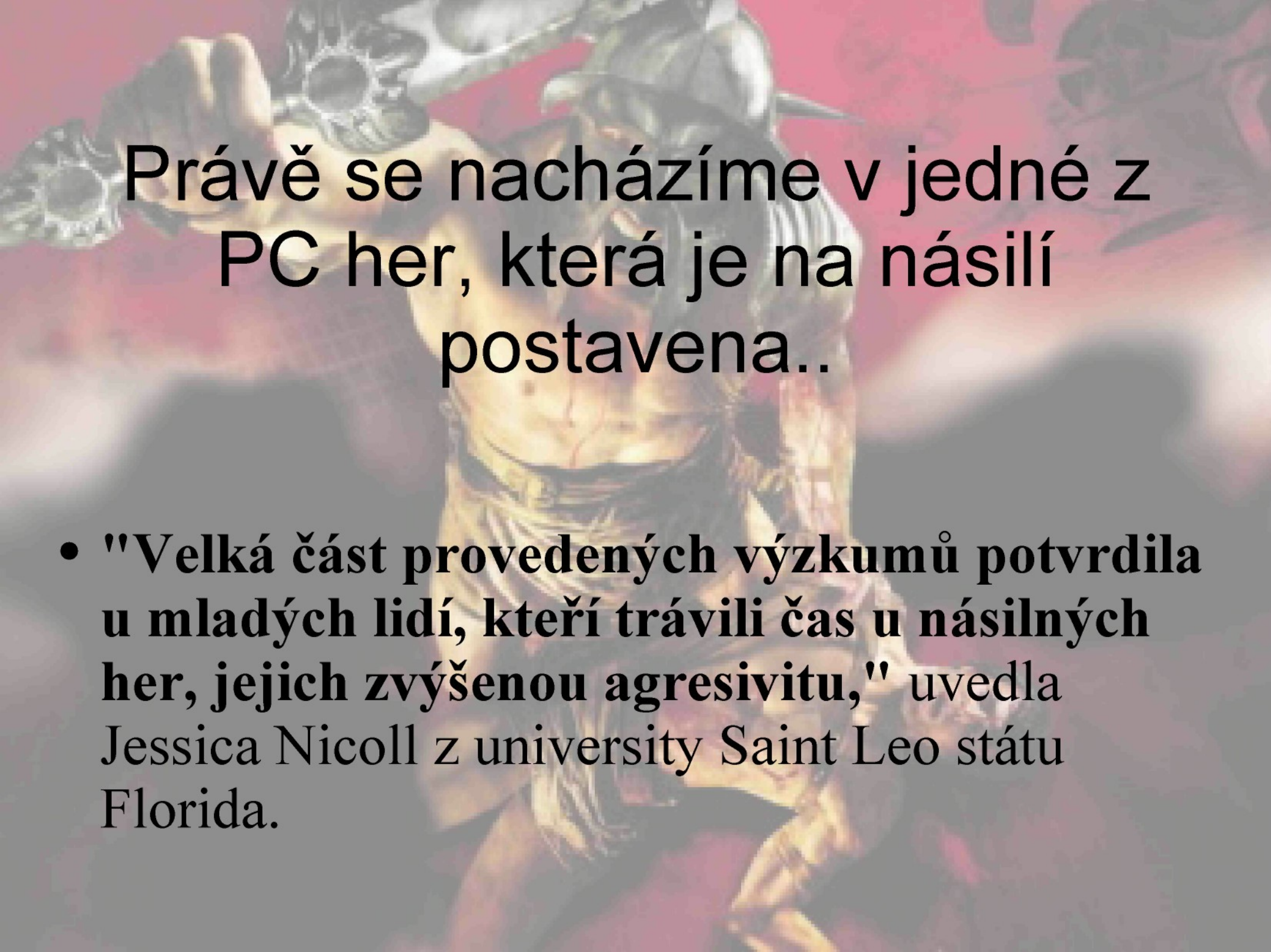

- Musíme vstupovat do hry dítěte, dívat se na pořady spolu s ním.
- Vytvářet spojovací článek a zároveň ochranou bariéru mezi dítětem a okolní realitou.
- Jedině přítomný dospělý může zhodnotit, vysvětlit, uklidnit a vést dítě k zamyšlení.
- **Věnujme dětem více svého času.**

Děkuji za pozornost.

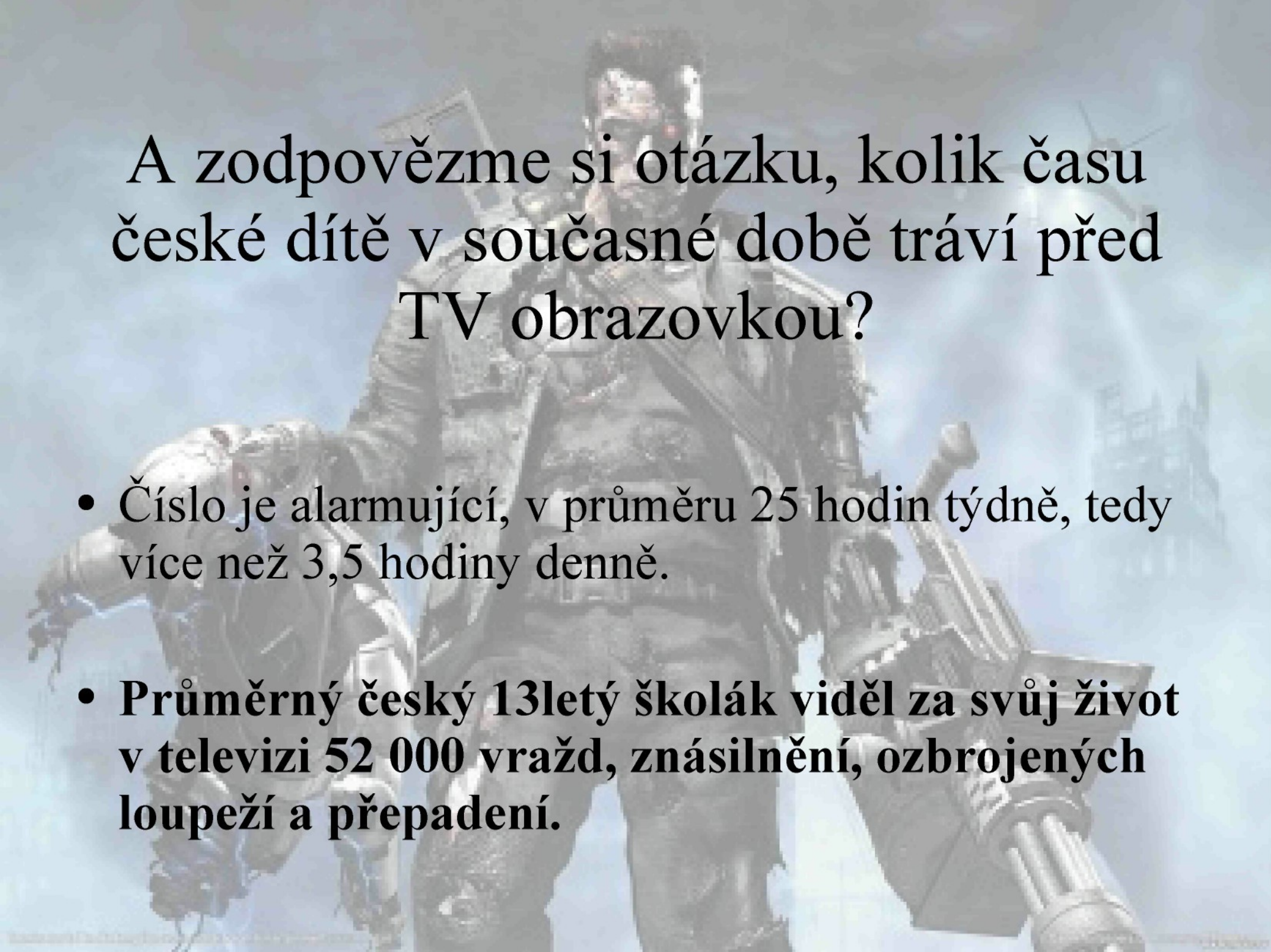
VLIV NÁSILÍ V MÉDIÍCH NA CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE

- Má násilí prezentované v médiích, ač už v TV, filmech, PC hrách apod., vliv na agresivitu dětí a mládeže?
- právě to jsem se pokusil mj. zodpovědět ve své Bakalářské práci a stručně v této prezentaci.

A muscular man with a dark, spiked outfit is shown from the chest up. He is holding a human skull in his right hand, which is raised towards his face. The background is a blurred, reddish-pink color. The text is overlaid on the image.

**Právě se nacházíme v jedné z
PC her, která je na násilí
postavena..**

- "Velká část provedených výzkumů potvrdila u mladých lidí, kteří trávili čas u násilných her, jejich zvýšenou agresivitu," uvedla Jessica Nicoll z university Saint Leo státu Florida.**

A zodpovězme si otázku, kolik času české dítě v současné době tráví před TV obrazovkou?

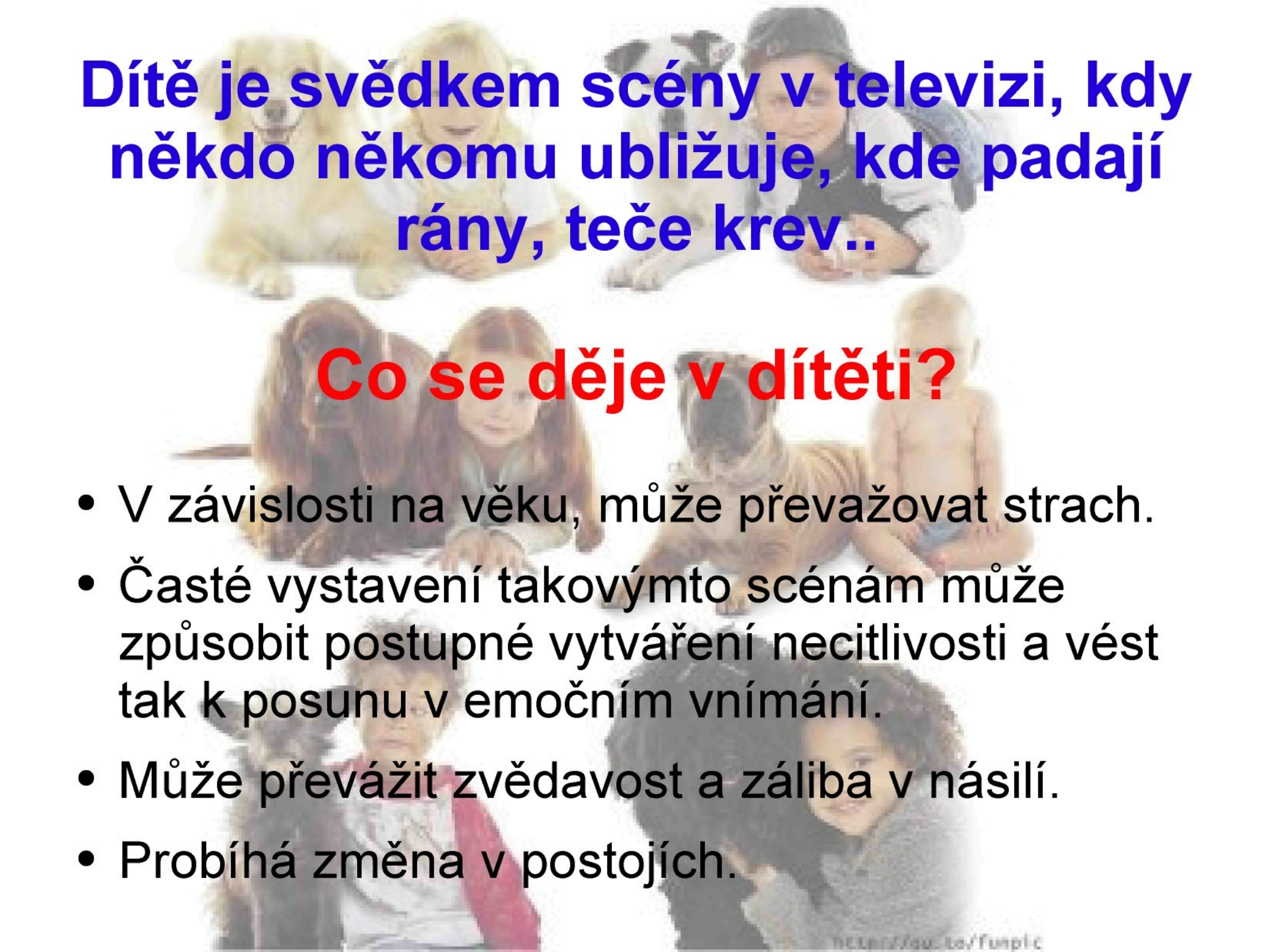
- Číslo je alarmující, v průměru 25 hodin týdně, tedy více než 3,5 hodiny denně.
- Průměrný český 13letý školák viděl za svůj život v televizi 52 000 vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a přepadení.

Kritickým obdobím je věk mezi 6–8 lety dítěte.

- Důvody:
- Mediální násilí u dětí zasahuje do vývoje tvořící se osobnosti.
- Násilné chování si dítě osvojuje od nejranějšího věku.
- Ve věku mezi 7 až 10 roky se nachází dítě stále ještě ve fázi, kdy pro něj neexistuje jednoznačná hranice mezi vnitřním a zevním světem a není ještě schopné ani v televizních pořadech jasně odlišovat skutečnost a fikci.

A co animované a kreslené pohádky a filmy s násilnými humornými scénami?

- **Nebezpečí:**
- Je zde násilí v humorném kontextu.
- Násilníci jsou atraktivní hrdinové.
- Chybí jakýkoli náznak obvyklých důsledků násilí.
- **A co hrozí:** Děti si mohou zafixovat právě to, že násilí je vhodný a společensky přijatelný způsob dosahování cílů.

Dítě je svědkem scény v televizi, kdy někdo někomu ubližuje, kde padají rány, teče krev..

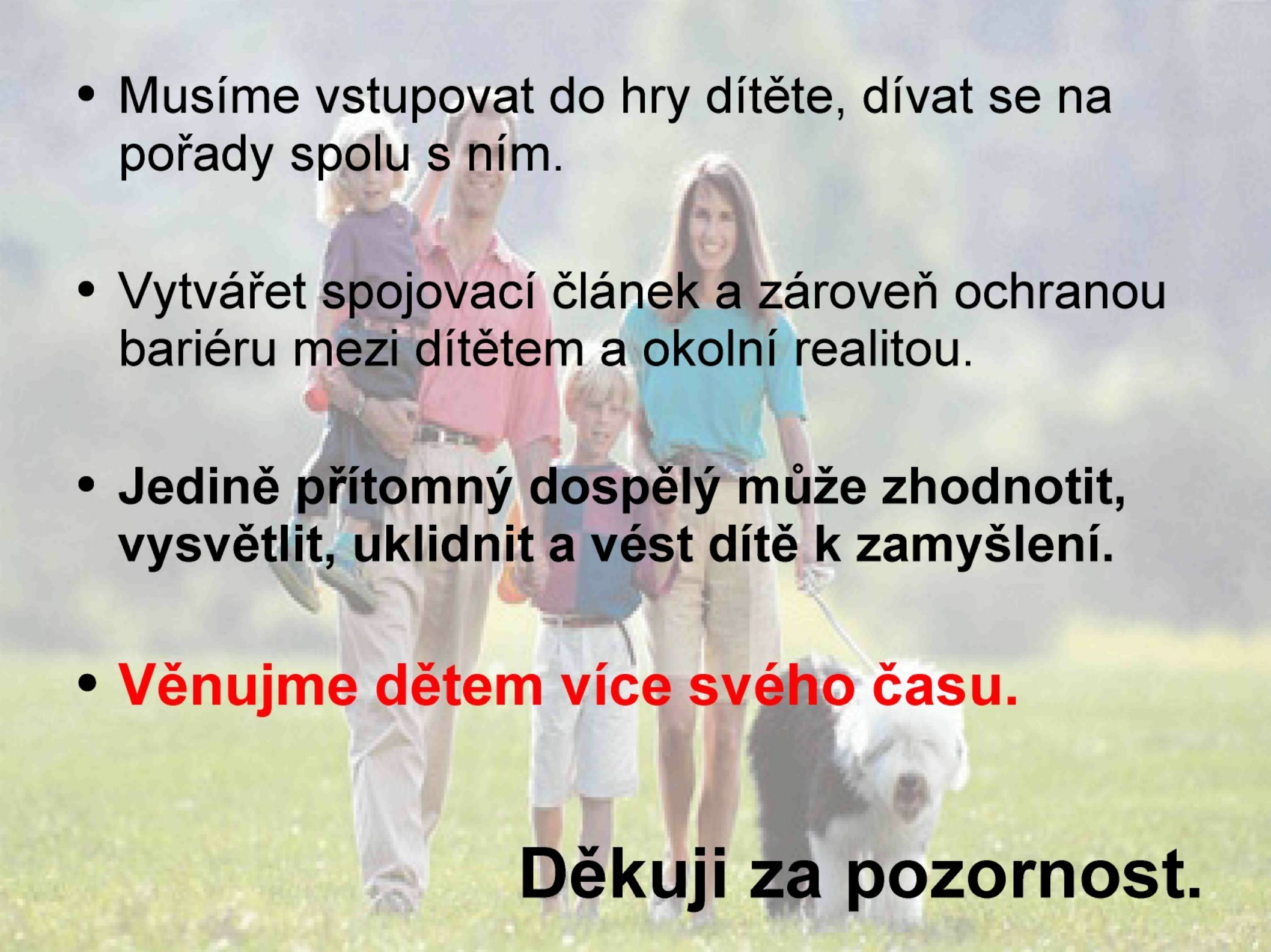
Co se děje v dítěti?

- V závislosti na věku, může převažovat strach.
- Časté vystavení takovýmto scénám může způsobit postupné vytváření necitlivosti a vést tak k posunu v emočním vnímání.
- Může převážit zvědavost a záliba v násilí.
- Probíhá změna v postojích.

A co dělat proti tomu, aby násilí v médiích neovlivňovalo vývoj našich dětí?

- Pozorná přítomnost dospělého.
- Musíme vědět, na co se dítě dívá a zhodnotit vhodnost pořadu a množství času stráveného před televizí nebo videohrami.

-
- A family of four is walking a dog in a grassy field. The father is on the left, holding a young girl. The mother is on the right, holding a young boy. A large, fluffy dog is walking in front of them. The background is a soft-focus green field.
- Musíme vstupovat do hry dítěte, dívat se na pořady spolu s ním.
 - Vytvářet spojovací článek a zároveň ochranou bariéru mezi dítětem a okolní realitou.
 - Jedině přítomný dospělý může zhodnotit, vysvětlit, uklidnit a vést dítě k zamyšlení.
 - **Věnujme dětem více svého času.**

Děkuji za pozornost.